

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

objednávateľ:

Obec Terchová

Sv. Cyrila a Metoda 96, 013 06 Terchová

IČO: 00 321 699

Štatutárny orgán: Viktor Vallo

spracovateľ:

Euro Dotácie, s. r. o.

Národná 23, 010 01 Žilina

IČO: 36 438 766

DIČ: 2022122520 IČ DPH: SK2022122520

Štatutárny orgán: Ing. Martin Chachula - konateľ

Autorský kolektív:

Euro Dotácie, s. r. o.

© Obec Terchová

OBSAH ŠTÚDIE

1	ÚVOD	7
2	ZÁKLADNÉ ÚDAJE	9
2.1	CHARAKTERISTIKA	9
2.2	HISTÓRIA	9
2.3	INSÍGNIE OBCE TERCHOVÁ	11
3	PRÍRODNÉ PODMIENKY	13
3.1	VYMEDZENIE ÚZEMIA, POLOHA	13
3.2	GEOLOGICKÝ VÝVOJ A GEOLOGICKÁ STAVBA	14
3.3	GEOMORFOLÓGIA A RELIÉF	15
3.4	KLIMATICKÉ POMERY	16
3.5	HYDROLOGICKÉ POMERY	17
3.6	PÓDNE POMERY	17
3.7	RASTLINSTVO A ŽIVOČÍŠTVO	18
3.8	OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	21
3.9	KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	23
4	INFRAŠTRUKTÚRA OBCE	25
4.1	DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA	25
4.2	TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	26
4.2.1	ROZVOD VODY	26
4.2.2	KANALIZÁCIA	26
4.2.3	ELEKTRICKÁ ENERGIA	27
4.2.4	ZEMNÝ PLYN	27
4.2.5	ZÁSOBOVANIE TEPLOM	27
4.2.6	POŠTA A TELEKOMUNIKÁCIE	28
4.3	SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA	28
4.3.1	ŠKOLSTVO	29
4.3.2	ZDRAVOTNÍCTVO A SOCIÁLNA POMOC	29
4.3.3	KULTÚRA A ŠPORT	29
4.3.4	BÝVANIE	29
5	OBYVATEĽSTVO	31
5.1	DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ	31
5.2	VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA	35
5.3	VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA	37
5.4	NÁRODNOSTNÁ A NÁBOŽENSKÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA	38
5.5	ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA PODEĽA EKONOMICKEJ AKTIVITY	39
6	HOSPODÁRSTVO	43
6.1	PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY V MESTE A ICH ŠTRUKTÚRA	44
7	CESTOVNÝ RUCH	49
7.1	ANALÝZA PRIMÁRNEJ PONUKY	49
7.1.1	PRÍRODNÉ PODMIENKY	49
7.1.2	KULTÚRNOHISTORICKÉ PODMIENKY	54
7.2	ANALÝZA SEKUNDÁRNEJ PONUKY	56
7.3	ZÓNOVÉ ČLENENIE TURISTICKÝCH ATRAKCIÍ	57
8	ANALÝZY SWOT	59
9	VÍZIA A STRATÉGIA ROZVOJA OBCE	63
9.1	VÍZIA OBCE	63
9.2	STRATÉGIA OBCE	63
10	STRATEGICKÉ DOKUMENTY	71
11	ZÁVER	73

ZOZNAM TABULIEK

TABUĽKA Č. 1 -	ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBCI TERCHOVÁ.....	14
TABUĽKA Č. 2 -	CHARAKTERISTIKA KLIMATICKÝCH OBLASTÍ OBCE TERCHOVÁ ZA OBDOBIE 1961 - 1990.....	17
TABUĽKA Č. 3 -	MNOŽSTVO VYPÚŠŤANÝCH EMISÍ Z NAJVÄČŠÍCH ZDROJOV ZNEČISTENIA OVZDUŠIA (T/ROK).....	24
TABUĽKA Č. 4 -	VYBAVENIE TRVALE OBÝVANÝCH BYTOV V OBCI.....	27
TABUĽKA Č. 5 -	SPÔSOB VYKUROVANIA TRVALE OBÝVANÝCH BYTOV V OBCI.....	28
TABUĽKA Č. 6 -	VYBAVENIE A REKREAČNÉ MOŽNOSTÍ DOMÁCNOSTÍ V OBCI.....	28
TABUĽKA Č. 7 -	VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV OBCE V ROKOCH 1869-2001.....	31
TABUĽKA Č. 8 -	VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV V OBCI PODĽA POHLAVIA.....	32
TABUĽKA Č. 9 -	INDEX RASTU POČTU OBYVATEĽOV V % (2001 – 2005).....	33
TABUĽKA Č. 10 -	PRIRODZENÝ POHYB OBYVATEĽSTVA ZA ROK 2005.....	34
TABUĽKA Č. 11 -	MIGRÁCIA PODĽA DRUHU POHLAVIA ZA ROK 2005.....	34
TABUĽKA Č. 12 -	CELKOVÝ VÝVOJ OBYVATEĽSTVA V OBCI (2005).....	34
TABUĽKA Č. 13 -	VEKOVÉ ZLOŽENIE A INDEX MASKULITY/FEMILITY OBYVATEĽSTVA.....	36
TABUĽKA Č. 14 -	VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA.....	36
TABUĽKA Č. 15 -	VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBCE TERCHOVÁ.....	38
TABUĽKA Č. 16 -	NÁRODNOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA.....	38
TABUĽKA Č. 17 -	NÁBOŽENSKÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA K 26. 5. 2001.....	39
TABUĽKA Č. 18 -	EAO PODĽA ODVETVIA HOSPODÁRSTVA.....	40
TABUĽKA Č. 19 -	EAO PODĽA DRUHU ZAMESTNANIA A DOCHÁDZKY ZA PRÁCOU.....	40
TABUĽKA Č. 20 -	OBYVATEĽSTVO OBCE PODĽA STUPŇA EKONOMICKEJ AKTIVITY.....	41
TABUĽKA Č. 21 -	EKONOMICKÉ SUBJEKTY V OBCI PODĽA ODVETVIA HOSPODÁRSTVA.....	44
TABUĽKA Č. 22 -	EKONOMICKÉ SUBJEKTY V OBCI PODĽA POČTU ZAMESTNANCOV.....	45
TABUĽKA Č. 23 -	EKONOMICKÉ SUBJEKTY V OBCI PODĽA PRÁVNEJ FORMY.....	46
TABUĽKA Č. 24 -	EKONOMICKÉ SUBJEKTY V OBCI PODĽA VÝŠKY OBRATU.....	47
TABUĽKA Č. 25 -	MOŽNOSTI UBYTOVANIA V OBCI TERCHOVÁ.....	56
TABUĽKA Č. 26 -	MOŽNOSTI STRAVOVANIA A OBČERSTVENIA V OBCI TERCHOVÁ.....	56

ZOZNAM GRAFOV

GRAF Č. 1 -	VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV OBCE V ROKOCH 1869 – 2005.....	32
GRAF Č. 2 -	VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV V OBCI PODĽA POHLAVIA.....	33
GRAF Č. 3 -	INDEX FEMINITY A MASKULITY V OBCI TERCHOVÁ K 31.12.2005	35
GRAF Č. 4 -	VEKOVÁ PYRAMÍDA (ZDROJ ŠÚ SR).....	37
GRAF Č. 5 -	EAO OBCE V JEDNOTLIVÝCH SEKTOROCH EKONOMIKY	39
GRAF Č. 6 -	STUPEŇ POĽNOHOSPODÁRSKEHO VYUŽITIA V OBCI TERCHOVÁ	43
GRAF Č. 7 -	EKONOMICKÉ SUBJEKTY V OBCI PODĽA ODVETVIA HOSPODÁRSTVA.....	45
GRAF Č. 8 -	EKONOMICKÉ SUBJEKTY V OBCI PODĽA POČTU ZAMESTNANCOV.....	46

ZOZNAM OBRÁZKOV

OBRÁZOK Č. 1 -	POLOHA KATASTRÁLNEHO ÚZEMIA OBCE TERCHOVÁ V RÁMCI SR*.....	13
OBRÁZOK Č. 2 -	GEOLOGICKÁ STAVBA OBCE TERCHOVÁ A JEJ OKOLIA	15
OBRÁZOK Č. 3 -	OBEC TERCHOVÁ - NP MF A JEHO OCHRANNÉ PÁSMA.....	23

1 ÚVOD

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je strednodobým programovacím dokumentom. Vypracováva sa ako podporný dokument pre stanovenie priorít a opatrení rozvoja obce, regiónu na nasledujúcich niekoľko (spravidla 7-10) rokov. Je spracovaný na základe legislatívneho rámca stanoveného zákonom č. 351/2004 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 503/2001 o podpore regionálneho rozvoja, a ktorý stanovuje "vypracovávať, schvaľovať, riadiť a pravidelne vyhodnocovať plnenie programu rozvoja obce či inej územnej jednotky. Obsahuje analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, hlavne smery jej vývoja a ciele prvoradých potrieb v tejto oblasti.

PHSR obce Terchová sa delí na tri základné časti:

- Analytická časť (fyzicko-geografická a humánno-geografická analýza, analýzy SWOT).
- Strategická časť (formulovanie vízie a strategických cieľov rozvoja obce).
- Implementačná časť (plán s časovým harmonogramom a návrhom finančného a organizačného zabezpečenia).

Pre poznanie územia, pre ktoré sa Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (ďalej len PHSR) vypracováva, je nevyhnutne poznať užšie a aj širšie vzťahy územia s jednotlivými zložkami krajiny a humánnej sféry a pochopiť zákonitosti ich rozšírenia. PHSR tak podáva základné charakteristiky týchto zložiek, na druhej strane sa však ich charakteristika nezužuje len na opis, ale v zmysle systémového prístupu je diferenciacia kvality jednotlivých zložiek v priestore a čase vysvetľovaná na základe väzieb s ostatnými zložkami krajiny.

Po analytickej časti nasleduje tzv. strategická (plánovacia) časť, ktorej podstata spočíva v regionálnom rozvoji (rozvoji územia), čiže popise procesu orientovaného na dosiahnutie určitého cieľa, ktorý závisí od hodnotových predstáv v priestore a čase. Jednou z najdôležitejších kapitol je SWOT analýza, ktorá sa následne využíva pri vypracovávaní rozvojových stratégií a špecifikácií rozvojových cieľov regionálneho rozvoja ako súčasť strategického plánovania a pri rozhodovacom procese. Princípom je jednoduchá, výstižná, vyčerpávajúca a objektívna charakteristika silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození ďalšieho rozvoja. Potom nasleduje vypracovanie konkrétnych rozvojových stratégií územia, pri ktorých sa vychádza z rôznych analytických a koncepcných štúdií a dokumentov obsiahnutých v záverečných kapitolách.

Rozvoj regiónov predstavuje dynamický sa vyvíjajúci proces, ktorý so sebou prináša nevyhnutnosť riešenia viacerých závažných problémov. Regionálna a štrukturálna politika ponúkajú nielen návody, ale aj možnosti riešenia týchto problémov. Úspešnosť a efektívnosť však závisí od schopnosti implementácie jednotlivých nástrojov v podmienkach konkrétnych regiónov. To však predstavuje zložitý a neustále sa meniaci proces, ktorý si v prvom rade vyžaduje vysokú informovanosť obyvateľstva a schopnosť aktívne sa zapojiť do procesu implementácie rozvojových prvkov.

2 ZÁKLADNÉ ÚDAJE

2.1 CHARAKTERISTIKA

OBEC	Terchová
ŠTATÚT	Obec
SÍDLO	Sv. Cyrila a Metoda, 013 06 Terchová
VYŠŠÍ ÚZEMNÝ CELOK	Žilinský
OKRES	Žilinský
PRVÁ PÍ SOMNÁ ZMIENKA	22. apríla 1580
POLOHA	49°15's.š. 19° 2' v. d.
NADMORSKÁ VÝŠKA (m)	514 m
VÝMERA (km²)	84.54 km ²
POČET OBYVATEĽOV	4069
HUSTOTA	48

2.2 HISTÓRIA

Obec Terchová existuje vyše štyristo rokov. Územie, na ktorom sa nachádza, však bolo ľudom známe už skôr. Za najstarší doklad o pobyte človeka v terchovskom chotári možno považovať železný hrot kopije, pochádzajúci z doby rímskej a nájdený v blízkosti bývalej Chaty pod Rozsutcom. Nakoľko sú bližšie nálezové okolnosti neznáme, nemôžeme uvedený predmet datovať presnejšie. I napriek tomu sa ale ponúka hypotéza, že v dobe protohistorickej mohli predmetné teritórium používať ľudia pri prechode z Oravy na Považie. Zakladajúca listina obce pochádza z 22. apríla 1580. Jej vznik súvisí s tzv. kolonizáciou na valašskom práve, ktorá v tomto období už strácala svoj etnický charakter a predstavovala skôr určitú formu hospodárskeho podnikania.

Postupom času začala obec rásť a pomerne rýchlo dochádza k diferenciacii miestneho obyvateľstva. Pôvodne valašská osada sa zmenila na pastiersko-roľnícku obec. V druhej polovici 17. storočia je Terchová začlenená ako súčasť tepličského panstva. S jeho novými majiteľmi prichádzajú do obce i noví usadlíci. Podľa písomných dokladov ide o Valachov, ktorí sa ešte niekedy v 16. storočí usadili v tešínsko - kysuckých vrchoch. Z ich potomkov sa pravdepodobne v druhej polovici 17. storočia prisťahovali aj rodičia Juraja Jánošíka.

Mimoriadne ťažké dôsledky malo pre obec dlhé obdobie sucha z druhej polovice 19. storočia. Vyústilo do morovej epidémie, ktorej podľahla značná časť tunajšieho obyvateľstva. Ľudia začali hufne opúšťať nehostinný kraj a hľadať prijateľnejšie životné podmienky na Dolnej zemi. Počas oslobodzovacích bojov na samom sklonek druhej svetovej vojny bola polovica drevenej časti dediny vypálená. V dôsledku tejto skutočnosti sa museli desiatky terchovských rodín vysťahovať do iných oblastí Slovenska. V prvých povojnových rokoch dochádza v rámci dvojročného plánu obnovy k vybudovaniu novej Terchovej.

Až do roku 1731 nedisponovala Terchová vlastným kostolom, ani farnosťou. Táto skutočnosť nútila miestnych veriacich chodiť svätiť cirkevné sviatky a prijímať sviatosti oltárne do Varína. Terchová bola súčasťou varínskej farnosti a samotný Varín bol vzdialený 15 kilometrov. Každodenná práca na poli však neumožňovala ľuďom cestovať (skôr chodiť po

vlastných) tak ďaleko. Z tohto dôvodu si pospolitý ľud budoval kríže, kaplnky a na týchto miestach vyjadroval svoje prosby, ďakovania a modlitby Pánu Bohu. Pokračujúci rast obce si začal vyžadovať vlastný chrám so samostatnou farou. K jeho vybudovaniu dochádza v už spomenutom roku 1731 a zasvätili ho sv. Martinovi. V 30. rokoch nášho storočia už kapacitne nestačil a bolo treba premýšľať o výstavbe nového kostola. Starý kostol sv. Martina po vojne rýchlo pustol a prestal definitívne slúžiť pôvodnému účelu. V roku 1949 kostol sv. Martina s konečnou platnosťou uzatvorili. Nový rímskokatolícky kostol bol postavený 8.10. 1949 a bol konsekrovaný nitrianskym arcibiskupom Dr. Eduardom Nécseyom. Chrám vyprojektovaný renomovaným Ing. Milanom Harmincom zasvätili sv. Cyrilovi a Metodovi. A keďže tento chrám je najväčším na území Slovenska, ktorý zasvätili solúnskym vierozvestom, patrónom Európy, organizujú Terchovčania od roku 1990 Cyrilo-metodské dni. Toto podujatie bolo prvým svojho druhu na Slovensku a našlo si stabilné miesto v kalendári cirkevných i kultúrno-spoločenských akcií.

Popri Jánošíkovi výdatne pôsobil vo vzťahu k magickému chápaniu Terchovej i fenomén krásnej prírodnej polohy v malebnej scenérii pohoria Malá Fatra. A možno práve povestami vychýrené horské doliny, rieky a končiare pomohli vyprofilovať terchovského človeka. Bytosť, v ktorej sa harmonicky spája drsnosť zložitých životných podmienok s romantickou krásou okolitých prírodných zákutí. Na jednej strane neľahká každodenná práca, na strane druhej citlivé videnie a cítenie sveta vôkol. Táto konštelácia umožňuje našincovi pretaviť spomenutú harmóniu do neopakovateľného terchovského ľudového umenia. Ich významnejším prejavom vzťahu k vlastnej minulosti je terchovský folklór, charakteristický originálnou speváčkou a tanečnou zložkou. Dominantným prvkom terchovskej hudobnej kultúry je tradičná sláčiková muzika, hrajúca v obsadení: husle, kontra a basička. "Klasickú trojku" neskôr doplnili druhé husle. Začiatkom 60. rokov 20. storočia sú v tejto obci organizované folklórne podujatia, pomenované podľa Juraja Jánošíka. Vývoj týchto podujatí sa preniesol až do roku 1992, kedy bol organizovaný prvý medzinárodný folklórny festival s názvom Jánošíkove dni. Monumentálny amfiteáter Nad bôrami, ale aj iné miesta v Terchovej vítajú každý rok tisíce milovníkov ľudovej kultúry, ktorí majú v rámci Jánošíkových dní jedinečnú príležitosť skonfrontovať súčasné trendy slovenského a zahraničného folklórneho umenia. Medzinárodný folklórny festival Jánošíkove dni sa v Terchovej organizuje pravidelne v prvý augustový víkend a ponúka pestrú škálu podujatí folklórneho, ale aj výtvarného, divadelného, humorného, folkového či knižného charakteru.

Obec Terchová nie je známa len svojím hrdinom Jánošíkom či folklórnou hudbou, ale i svojimi prírodnými krásami. Do začiatku 19. storočia sa v horských oblastiach Malej Fatry vyskytovali väčšinou pastieri, drevorubači, pytláci a bylinkári. K Veľkému Rozsutcu smerovali kroky hľadačov pokladov. Prvá polovica 19. storočia predstavuje medzník. Do tejto oblasti začínajú prichádzať ľudia, pre ktorých sa objavovanie prírodných pokladov stalo neodmysliteľnou súčasťou ich životného prejavu. Očarujúce horské zákutia vrátnanských dolín nemohli obísť ani poprední slovenskí bádatelia. Na tomto mieste spomenieme aspoň svetoznámeho prírodovedca a geológa Dionýza Štúra, či trenčianskeho župného lekára, neskôr kráľovského radcu MUDr. Karola Brančíka. K prelomu v súvislosti s návštevnosťou tohto kraja dochádza výstavbou Košicko - bohumínskej (1871) a Považskej železničnej trate (1883). Po ich dokončení sa malofatranská oblasť stáva vyhľadávaným cieľom návštevníkov aj zo vzdialenejších regiónov. Postupom času, predovšetkým od medzivojnového a povojnového obdobia, začali vyrastať v tomto prostredí početné turistické zariadenia. Po roku 1989 došlo v súvislosti s privatizačným procesom k zásadným zmenám v oblasti cestovného ruchu. Chaty, hotely, lanovky, lyžiarske vleky prešli opätovne do súkromných rúk a našinec dúfa, že tento závažný fakt sa čoskoro premietne do novej úrovne ponuky služieb a celej infraštruktúry cestovného ruchu v nádhernom prírodnom prostredí Malej Fatry.

2.3 INSÍGNIE OBCE TERCHOVÁ

Medzi insígnie obce patria predovšetkým:

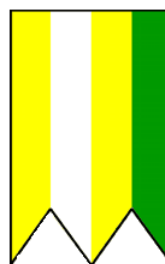
- erb,
- vlajka,
- pečať.

Erb je vytvorený podľa zaužívaných heraldických pravidiel, jednotlivé súčasti erbu sú štandardizované a majú vlastnú terminológiu. Základnou plochou erbu je štít, kde sa umiestňujú znamenia erbu. Jedná sa o tinktúry alebo figúry. Heraldika vo všeobecnosti rozlišuje sedem základných tinktúr rozdelených na kovy (zlatá, strieborná) a farby (modrá, červená, zelená, purpurová, čierna). Figúry erbu sú tiež s malými výnimkami zobrazené len v týchto tinktúrach, hoci sa neskôr pomaly začali používať aj iné ako základné tinktúry (krvavo červená, belasá, ružová). V heraldike platí pravidlo, že na štíte sa vždy umiestňuje farebná tinktúra na kov alebo kovová tinktúra na farbu.

Základnou farbou erbu obce Terchová je zelená. Na štíte je zobrazená charakteristická osobnosť pochádzajúca z Terchovej – Jánošík. Figúra Jánošíka je vyobrazená v dvoch základných kovochoch – zlatom a striebornom.

Ďalším zo symbolov obce je **vlajka obce**, ktorá pozostáva z štyroch pozdĺžnych pruhov vo farbách žltej, bielej, žltej, zelenej. Pomer strán je 2 : 3. Ukončená je tromi cípmi, teda dvoma zástrihmi siahajúcimi do pätiny jej listu.

3 PRÍRODNÉ PODMIENKY

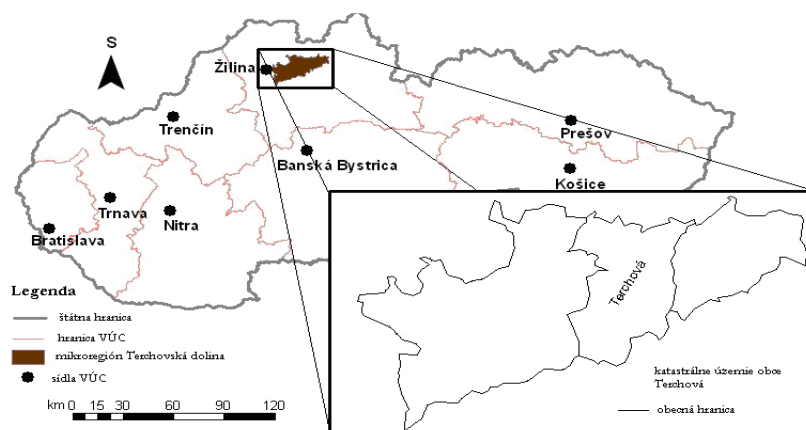
3.1 VYMEDZENIE ÚZEMIA, POLOHA

Charakteristiku polohy obce možno opísať z rôznych hľadísk. Matematická poloha obce je daná jej polohou na Zemi a dá sa vyjadriť v podobe súradnicového systému. Najčastejšie možno súradnicami zapísať polohu krajných bodov katastra, stredu obce, významných polohopisných prvkov atď.

Katastrálne územie má pozdĺžny tvar v smere severovýchod – juhozápad. Jeho krajné body sú ohraničené poludníkmi: 19° 2' 39'' v. g. d. (najvýchodnejší bod) a 18° 46' 59'' v. g. d. (najzápadnejší bod). Rovnobežky: 49°16'00'' s. g. š. (najsevernejší bod) a 49° 13' 33'' s. g. š. (najjužnejší bod). Poloha na Zemi súvisí aj s polohou v rámci časových pásiem. Obec Terchová, tak ako celé územie Slovenska, spadá do časového pásma stredoeurópskeho času, ktorý sa riadi miestnym poludníkom 15° v. g. d., ktorý je oproti greenwichskému (svetovému) času posunutý o +1 hodinu a pri prechode na letný čas o +2 hodiny.

Z prírodného hľadiska má význam poloha vzhľadom na geomorfologické celky, hlavne pre priestorové rozmiestnenie zrážok, náveternosť svahov, dĺžku oslnenia povrchu, ale aj rozmiestnenie dopravnej infraštruktúry a iné. V rámci katastra obce má najväčší význam horský masív Malá Fatra. Táto tvorí prirodzenú horskú bariéru prevládajúcemu prúdeniu vetrov na Slovensku (západný až severozápadný) a spôsobuje tak zvýšený výskyt zrážok na jej náveternej strane, ktorý ovplyvňuje územie katastra obce Terchová. Taktiež oblasť Kysuckej vrchoviny, ktorá nepriamo zasahuje do katastra obce, vplýva na rozloženie a množstvo zrážok, smer a rýchlosť vetra a podobne. Poloha v rámci administratívnych celkov a poloha obce vzhľadom na administratívne centrá je dôležitá hlavne pre ekonomické aktivity obyvateľstva a spádovosť územia k jednotlivým administratívnym centrom. Z tohto hľadiska kataster obce Terchová na makroregionálnej úrovni Slovenska patrí do Žilinského kraja a okresu Žilina. Územným spádovým centrom vyššieho rádu je mesto Žilina. Od tohto územného centra je obec vzdialená 25 km. Od hlavného mesta SR – Bratislavy je obec vzdialená vzdušnou čiarou 191 km.

Obrázok č. 1 - Poloha katastrálneho územia obce Terchová v rámci SR

Poloha obce vzhľadom na dopravné koridory a hlavné dopravné trasy je dôležitá pre dostupnosť obce z iných miest, resp. dostupnosť z obce do iných obcí. Z regionálneho pohľadu cez obec Terchová prechádza štátna cesta druhej triedy č. 583, ktorá zabezpečuje spojenie obce s regionálnymi centrami – Žilinou a Dolným Kubínom.

Tabuľka č. 1- Základné údaje o obci Terchová

Poludníky a rovnobežky ohraničujúce územie katastra obce Terchová	49°16'00'' s. g. š. (sever) 49° 13'33'' s. g. š. (juh) 19°02'39'' v. g. d. (východ) 18°46'59'' v. g. d. (západ)
Rozloha	84.54 km ²
Najdlhší vodný tok	Varínka
Administratívne začlenenie	Žilinský samosprávny kraj
Príslušnosť k okresom	Žilina

3.2 GEOLOGICKÝ VÝVOJ A GEOLOGICKÁ STAVBA

Z geologického hľadiska je Terchová tvorená troma hlavnými horninami. Tieto odrážajú jednotlivé tektonické jednotky nachádzajúce sa v tejto oblasti. Jednotky sú usporiadané v pásoch a v smere zo severu na juh sú reprezentované: bradlovým pásmom, centrálno-karpatskými paleogénnymi panvami, fatrikom.

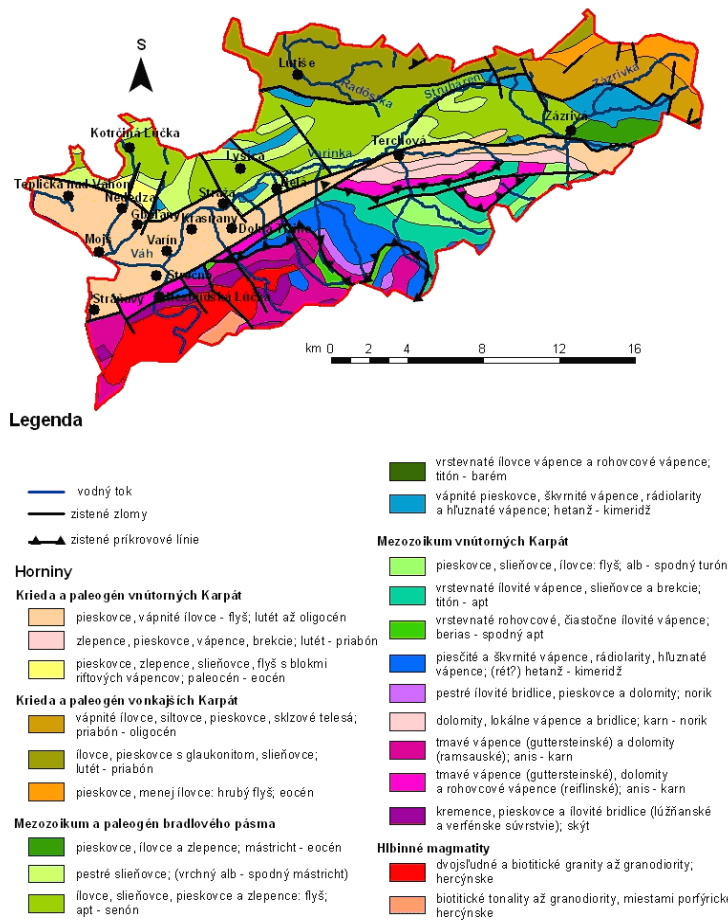
Bradlové pásmo vychádza na povrch z plastických a mäkkších flyšových hornín (prevažne vápnité pieskovce a slieň) vo forme odolnejších bradiel, ktoré sú budované rôznymi varietami karbonátov. Nachádzajú sa v oblasti Kysuckej vrchoviny. Centrálno-karpatský paleogén vyplňa dno Žilinskej kotliny, ktorá vbíha až po Terchovú a v úzkom pruhu pokračuje až do oblasti Zázrivej. Centrálno-karpatský paleogén tvoria najmä pieskovce a vápnité ílovce. Fatrikom je zastúpené tektonickou jednotkou krížňanskeho príkrovu, na ktorom sa nachádzajú miestami trosky chočského príkrovu (najmä príkrovové trosky masívov Veľkého a Malého Rozsutca, tvorené vápencami a dolomitmi). Sedimentárny obal tatrika je tvorený pestrou paletou mezozoických vápencov (piesčité, škvrtité, rádiolarity, gutersteinské), dolomitov (ramsauské) a kremencov s polohami pieskocov a ílovitých bridlíc. Za najstaršie horniny v tejto oblasti možno pokladať granity až granodiority hercýnskeho veku, tvoriace kryštalinikum tatrika, ktoré tvorí centrálny masív Malej Fatry. Zjednodušená geologická stavba obce Terchová a jeho okolia je znázornená na nasledujúcom. Kvartérny pokryv územia sa v odkrytých geologických mapách nezaznamenáva, pokiaľ jeho mocnosť nepresiahne 2 metre. Avšak najväčší výskyt kvartérnych sedimentov, ku ktorým patria piesky a štrky, sa nachádza v koryte rieky Varínky. Ich petrologické zloženie zodpovedá jej povodiu, takže sú tvorené rôzne opracovanými granitmi, vápencami, dolomitmi, prípadne pieskocami.

Z geochemického hľadiska sa na území nachádza päť základných typov hornín: granitoidy, vápence, dolomity, pieskovce a ílovce.

Pomerne veľká pestrosť geologického podkladu je vo vzájomnej interakcii s neotektonickou stavbou, ktorá je charakteristická zlomovou tektonikou, vyznačujúcou sa relatívnym výškovým posunom krýh. Najväčšiu a najkompaktnejšiu neotektonickú kryhu predstavujú oblasti Malej Fatry a Kysuckej vrchoviny.

Podľa inžiniersko-geologickej rajonizácie vypracovanej na základe genézy a litologickej povahy hornín, zaraďujeme toto územie k nasledujúcim rajónom: Rajóny predkvartérnych hornín (rajón ílovcovo-vápenatých hornín, rajón vápencovo-dolomitických hornín, rajón flyšoidných hornín, rajón spevnených sedimentov v celku, rajón pieskovcovo-zlepencových hornín a rajón magmatických intruzívnych hornín) a Rajóny kvartérnych sedimentov (rajón proluviálnych sedimentov, rajón náplavových terasových stupňov, rajón deluviálnych sedimentov a rajón údolných riečnych náplavov). Toto vyčlenenie umožňuje na danej úrovni podrobnosti stanoviť vhodnosť horninového prostredia z hľadiska rôznych spôsobov hospodárskeho využívania územia.

Obrázok č. 2 - Geologická stavba obce Terchová a jej okolia

Upravené podľa Atlasu krajiny Slovenskej republiky, 2002

3.3 GEOMORFOLÓGIA A RELIÉF

Geomorfologická situácia obce Terchová je pomerne pestrá. Terchová sa rozprestiera na časti geomorfologických celkov: Žilinská kotlina, Malá Fatra, Kysucká vrchovina. Už z názvov celkov vyplýva, že z morfografického hľadiska sa tu nachádza všetkých päť morfograficko-morfometrických typov reliéfu: roviny, pahorkatiny, vrchoviny, hornatiny, ale aj veľhornatiny. Celé územie Terchovej zasahuje do vysočinového stupňa (nad 300 m n. m.). Geologická stavba je podkladom pre širokú paletu typov reliéfu. V Kysuckej vrchovine, ktorá je budovaná flyšovými

horninami sa nachádzajú bradlá a bradlové tvrdoše, ktoré vystupujú na povrch z pomerne mäkkšieho podkladu. Taktiež vďaka podložíu sa tu nachádza reliéf erózných brázd, pretože flyšové horniny sú náchylnejšie na eróziu. V bezprostrednom okolí rieky Varínky a na dne kotliny je reliéf rovín a nív. Postupne smerom k pohoriam prechádza reliéf do pahorkatinného typu. Najmä na svahoch Malej Fatry možno pozorovať morfológicky výrazné stráne, ktoré sú podmienené zlomovou tektonikou. V Kysuckej vrchovine, ako už názov napovedá, prevláda vrchovinový až hornatinový typ reliéfu. Vysočinový podhôľny až veľhorský typ reliéfu sa vyskytuje iba v Malej Fatre.

Z morfoštruktúrneho hľadiska sú Malá Fatra a Kysucká vrchovina pozitívne morfoštruktúry a Žilinská kotlina je negatívna morfoštruktúra. Vďaka vyššie spomenutým skutočnostiam je v obci Terchová veľká pestrosť geomorfologických foriem reliéfu. Najviac viditeľnými a pre Terchovú charakteristickými formami sú príkrovové trosky masívov Veľkého a Malého Rozsutca, Bobôt a Sokolia. Medzi nimi sa nachádza erózna kotlina Štefanovej, ktorá vbíha až do Vrátnej doliny. V masívoch Rozsutcov sa nachádzajú doliny kaňonovitého charakteru, tiesňavy, jaskyne a skalné mestá. V najvyšších polohách Malej Fatry sa dokonca môžeme stretnúť s glaciálnymi tvarmi (kar pod Chlebom), aj keď prítomnosť horského ľadovca v tejto oblasti je diskutabilná.

Výrazne k degradácii územia prispieva erózia na vegetáciou nechránených svahoch hlavne vo vysokých polohách, kde je často skombinovaná aj so zošľapávaním na turistických chodníkoch. Na pomerne mäkkých a na eróziu náchylnejších flyšových horninách je vplyv vodnej erózie viditeľný najmä po prudkých privalových dažďoch. V najvyšších polohách je reliéf opracovávaný aj činnosťou snehu a mrazu.

3.4 KLIMATICKÉ POMERY

Klimatické pomery obce Terchová treba charakterizovať v súvislosti s polohou katastra na rozhraní kotliny a pohoria. Klimatické pomery daného miesta ovplyvňuje mnoho faktorov (samotná geografická poloha miesta, členitosť reliéfu, nadmorská výška, expozícia reliéfu voči veterným stranám...). Na zaradenie danej oblasti do klimatických pasiem, regiónov, resp. ich charakteristiky existuje vo svete viacero klasifikácií. Na kontinentálnej úrovni leží Slovenská republika v miernom pásme, v atlanticko-kontinentálnej oblasti. To znamená, že je ovplyvňovaná vzdušnými hmotami z oblasti Atlantického oceána (prípadne jeho okrajových morí), ale aj vzdušnými hmotami z kontinentálnej časti Európy. Keďže na území Slovenska prevládajú severozápadné vetry, nachádza sa kataster obce blízko náveternej strany horského masívu Malej Fatry. Dôsledkom je hlavne zvýšený príjem zrážok.. Ako bolo spomínané vyššie, existuje niekoľko klasifikácií zaradenia regiónov do klimatických oblastí. V bývalom Československu a v súčasnosti aj na Slovensku bolo vyčlenených niekoľko klimatických oblastí s rôznymi klimatickými charakteristikami. Podľa tohto rozdelenia do katastra obce zasahujú oblasti uvádzané v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 2 - Charakteristika klimatických oblastí obce Terchová za obdobie 1961 - 1990

Okrskok	Charakteristika okrsku	Klimatické znaky
M5	mierne teplý, vlhký, s chladnou až studenou zimou, dolinový/kotlinový	január ≤ -3 °C, júl ≥ 16 °C, menej ako 50 letných dní v roku
M7	mierne teplý, veľmi vlhký, vrchovinový	júl ≥ 16 °C, menej ako 50 letných dní v roku
C1	mierne chladný, veľmi vlhký	júl ≥ 12 °C až < 16 °C

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky 2002

3.5 HYDROLOGICKÉ POMERY

Územie obce Terchová, tak ako väčšina Slovenska, patrí do úmoria Čierneho mora. Do Čierneho mora je odvodňované prostredníctvom riek Dunaj a Váh. Najvýznamnejším vodným tokom v tejto obci je Varínka. Povodie Varínky, ktorá pramení vo Vrátnej doline pod Chlebom, odvodňuje približne 3/4 územia obce Terchová. Čiastočne na územie obce zasahuje aj povodie Zázrivky, ktorá odvodňuje východnú časť územia do rieky Orava a následne do Váhu. Rozvodie medzi týmito čiastkovými povodiami sa nachádza medzi Terchovou a Zázrivou v sedle Rovná hora. Významnejšie prítoky Varínky v tejto oblasti sú toky Struháreň, Biely potok, Stohový potok.

Priemerný ročný špecifický odtok (odtok z jednotkovej plochy povodia za jednotku času / $l.s^{-1}.km^{-2}$ /) sa v oblasti pohybuje od 13 do 20 $l.s^{-1}.km^{-2}$. Najvyššie vodné stavy majú tieto vodné toky v marci a v apríli, kedy sú početné prehánky a navyše sa v okolitých horách topí sneh. Naopak najnižšie vodné stavy dosahujú rieky v septembri.

3.6 PÔDNE POMERY

Pôda je samostatný prírodno-historický útvar, vzniknutý premenou vrchnej časti litosféry, pôsobením organizmov na horniny za účasti vzduchu, vody a slnečnej energie.

Charakteristiku pôd v v obci Terchová možno brať z rôznych hľadísk. Podľa zrnitosti sa tu nachádza pestrá paleta pôd. Od hlinito-piesčitých, cez piesčito-hlinité, hlinité po ílovito-hlinité a v niektorých polohách aj ílovité pôdy. Podľa obsahu skeletu sa tu nachádzajú všetky typy pôd (neskeletnaté, stredne kamenité, silno kamenité a veľmi silno kamenité). Na pestovanie poľnohospodárskych plodín sú najvhodnejšie tzv. stredne ťažké pôdy (hlinité) s nízkym zastúpením skeletu. Na úrodnosť pôd má vplyv aj podiel humusu v pôde. Z tohto hľadiska patrí toto územie skôr k chudobnejším oblastiam. Obsah humusu v poľnohospodárskej pôde sa tu pohybuje od 1 do 2,3%, čo je pomerne málo. Avšak miestami sa nájdu polohy (oblasti nív a terás vodných tokov) aj s percentuálnym podielom vyšším ako 2,3%. Geologická a geomorfologická stavba, ako aj rastlinná pokrývka, má úzku návaznosť na priestorové rozšírenie pôdnych druhov. V obci Terchová môže nájsť širokú paletu pôdnych druhov. Na nivách riek sa nachádzajú fluvizeme. Na karbonatických horninách (vápence, dolomity) sa nachádzajú rendziny a v horských oblastiach kambizeme až podzoly. Vo vrcholových častiach Fatry, kde je malý pôdny kryt, sa môžu vyskytovať až litozeme. Vzhľadom na podložie a obhospodarovanie je pôdna reakcia kyslá (prevažne v horských a podhorských oblastiach) s pH 4,5 – 5,5 a neutrálna až mierne zásaditá (v oblasti vodných tokov) s pH 7 – 7,8. Vzhľadom na povahu pôd v tejto oblasti je ich retenčná schopnosť (schopnosť zadržiavať vodu) veľká s pomerne dobrou priepustnosťou.

3.7 RASTLINSTVO A ŽIVOČÍŠTVO

V rámci fyto geografického členenia Sveta sa nachádza Slovenská republika v Holarktickej oblasti, Eurosibírskej podoblasti a v jej stredoeurópskej provincii. Terchovú môžeme zaradiť do Kryštálicko-druho hornej oblasti, ktorú tvorí okres Žilinská kotlina so severným podokresom, ďalej okres Malá a Veľká Fatra s podokresom Krivánska Fatra a obvodmi Krivánske veterné hole; Osnica; Rozsutec, Boboty a Sokolie.

Na obec Terchová pekne pasuje schéma vertikálnej zonálnosti rastlinných spoločenstiev, ktorá sa prejavuje takmer po celom Slovensku. V najnižších polohách sú to dubovo-hrabové lesy, siahajúce do nadmorskej výšky asi 700 m n. m., nad nimi bukovo-jedľové lesy zhruba do výšky 1000 m n. m. Ešte vyššie do výšky 1300, resp. 1500 m n. m. sa nachádzajú jedľovo-smrekové až smrekové lesy a nad 1500 m n. m. kosodrevina.

Stav reálnej vegetácie je v obci Terchová do veľkej miery ovplyvnený ľudskou činnosťou. Z pôvodných rastlinných spoločenstiev sa zachovali miestami len zvyšky, alebo boli nahradené lúkami, pasienkami, poliami a zástavbou. Stav vegetácie, ktorá by sa v budúcnosti vytvorila na danom území, keby človek prestal svojou činnosťou ovplyvňovať vegetačný kryt, predstavuje potenciálna prirodzená vegetácia. Na našom území by to až na niekoľko výnimiek bola lesná vegetácia. Spoločenstvá potenciálnej prirodzenej vegetácie na území Terchovej uvádzame aj s popisom nižšie.

Karpatské dubovo-hrabové lesy - sú na území Slovenska najrozšírenejšou lesnou formáciou v dubovom stupni. Pôvodne zaberali rozsiahle plochy v pahorkatinách a vrchovinách do výšky okolo 600 m n. m. V súčasnosti z nich ostali len zvyšky, pretože miesta pôvodného výskytu sú silne pozmenené antropogénnou činnosťou (využívajú sa ako polia, lúky a pasienky aj ako zastavané plochy).

Zo stromov sú tu zastúpené druhy ako dub zimný (*Quercus petraea*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), javor poľný (*Acer campestre*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*). Kroviny tvoria napr. zimolez obyčajný (*Lonicera xylosteum*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), hloh jednosemenný (*Crataegus monogyna*), atď. Bylinné spoločenstvá sú zastúpené rastlinami ako napr. marínka voňavá (*Galium odoratum*), kopytník európsky (*Asarum europaeum*), mednička ovisnutá (*Melica nutans*) a iné.

Bukové lesy kvetnaté - táto jednotka zahŕňa klimaxové (konečné) štádium. Nachádza sa na hranici podhorského a horského stupňa na takmer všetkých druhoch geologického podložja, s výbornými, hlbokými, intenzívne prehumóznymi pôdami s bohatým bylinným podrastom. Vyskytujú sa v nadmorských výškach okolo 500 – 900 m n. m.

V stromovej etáži sú zastúpené dreviny ako dub zimný (*Quercus petraea*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), javor mliečny (*Acer platanoides*), brest horský (*Ulmus glabra*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), buk lesný (*Fagus sylvatica*) atď. Z krovín bývajú zastúpené najmä baza čierna (*Sambucus nigra*), bršlen európsky (*Euonymus europaea*), zemolez obyčajný (*Lonicera xylosteum*). Bylinná etáž sa vyznačuje vysokou pokryvnosťou s druhmi marínka voňavá (*Galium odoratum*), pakost smradľavý (*Geranium robertianum*), ostružina srstnatá (*Rubus hirtus*), veronika horská (*Veronica montana*), bažanka trvác (*Mercurialis paxii*) a iné.

Na území obce Terchová sa ešte takéto spoločenstvá nachádzajú, no časť z nich bola odlesnená a premenená na lúky a pasienky, prípadne zastavané plochy.

Bukové lesy v horských polohách – v niektorých prípadoch zasahujú tieto spoločenstvá až na hornú hranicu lesa. Vyhovujú im prevažne teplotne stálejšie severné svahy. Nachádzajú sa v oblasti Zázrivej a Vrátnej doliny, ako aj Rozsutcov. Horná hranica výskytu je okolo 1300 m n. m.

Z druhov sa tu nachádzajú v stromovej etáži buk lesný (*Fagus sylvatica*), smrek obyčajný (*Picea abies*), jedľa biela (*Abies alba*). Kroviny: zemolez čierny (*Lonicera nigra*), baza červená (*Sambucus racemosa*), vrba rakytová (*Salix caprea*). Byliny: kyslička obyčajná (*Oxalis acetosella*), kamzičník rakúsky (*Doronicum austriacum*) a iné.

Javorové lesy v horských polohách - vyskytujú sa vo výškach nad 1000 m n. m. na sutinách, kamenistých až balvanovitých sutinách horských hrebeňov, úzkych chrbtov, strmých svahov alebo roklin, úžľabin a sutín pod mohutnými bralami alebo skalnými stenami. Geologický substrát väčšinou nemá obmedzenie na ich rozšírenie.

Významný podiel na zložení stromového poschodia majú javor horský (*Acer pseudoplatanus*), brest horský (*Ulmus glabra*), jedľa biela (*Abies alba*) a jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*). Krovinná etáž je pomerne slabo vyvinutá, ale nachádzajú sa v nej zemolez čierny (*Lonicera nigra*), lykovec jedovatý (*Daphne mezereum*), ríbezľa alpská (*Ribes alpinum*), baza červená (*Sambucus racemosa*). V bohatom bylinnom stupni sa vyskytujú pižmovka mošusová (*Adoxa oschatellina*), cesnak medvedí (*Allium ursinum*), zádušník chlpatý (*Glechoma hirsuta*), pakost smradľavý (*Geranium robertianum*), mesačnica trváca (*Lunaria rediviva*) a iné.

Tieto lesy patria k významným pôdochranným, účelovým lesom. Vyskytujú sa na severných svahoch Malej Fatry vo Vratnej doline.

Jedľové a jedľovo-smrekové lesy - rozprestierajú sa v horskom stupni tvorenom pôvodne jedľou alebo smrekom na nenasýtených až podzolovaných kamenistých presakujúcich pôdach. Expozične sú orientované hlavne na severných svahoch so sklonom niekedy až 30°. Tvoria buď súvislý pás, alebo iba enklávy v hornej hranici bučín na kyslom podloží. Výškové rozpätie výskytu porastov je 700 – 1300, zriedkavo 1400 m n. m.

Stromová etáž býva zložená: jedľa biela (*Abies alba*), smrek obyčajný (*Picea abies*), prípadne smrekovec opadavý (*Larix decidua*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*). V bylinnom stupni prevládajú plamienok alpský (*Clematis alpina*), lipkavec drsný (*Galium rotundifolium*), pichliač lepkavý (*Cirsium erisithales*). V oblasti Terchovej tvoria úzky pás lesných spoločenstiev vo vyšších častiach svahov Malej Fatry.

Smrekovo-borovicové lesy a ostrevkovité spoločenstvá - tvoria skupinu klimaxového komplexu skalných mačínových spoločenstiev. Vyskytujú sa hlavne v oblasti Rozsutcov, Bobôt a Sokolia.

Z drevín sú prítomné hlavne borovica lesná (*Pinus sylvestris*), smrek obyčajný (*Picea abies*), mukyňa obyčajná (*Sorbus aria*), jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*) a iné. Kroviny sú zastúpené druhmi: borievka obyčajná (*Juniperus communis*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*). Z bylín sa v týchto spoločenstvách nachádzajú ostrevka vápnomilná (*Sesleria albicans*), ostrica biela (*Carex alba*), horec luskáčovitý (*Gentiana asclepiadea*), brusnica pravá (*Vaccinium vitis idaea*), plamienok alpský (*Clematis alpina*) a iné.

Smrekové lesy čučoriedkové - sú to pôvodné klimaticky podmienené smrečiny rozšírené v najvyšších horských polohách v smrekovom stupni. Rozšírené sú predovšetkým na silikátovom podloží s podzolovanými pôdami.

Z drevín je základným identifikátorom smrek obyčajný (*Picea abies*), ďalej smrekovec opadavý (*Larix decidua*), borovica obyčajná (*Pinus sylvestris*), jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*). Veľmi slabo zastúpená je krovinná etáž. Tvoria ju zemolez čierny (*Lonicera nigra*), ruža ovisnutá (*Rosa pendulina*) a na hornej hranici kosodrevina (*Pinus mugo*). Druhovo chudobné bylinné poschodie je zastúpené smlzom chlpkatým (*Calamagrostis villosa*), prasličkou lesnou (*Equisetum sylvaticum*), chlpaňou lesnou (*Luzula sylvatica*), čučoriedkou obyčajnou (*Vaccinium myrtillus*) a inými. Pomerne

bohaté je zastúpenie machov. Výskyt tohto stupňa je obmedzený len na najvyššie položené oblasti Malej Fatry v okolí hornej hranice lesa.

Subalpínske kosodrevinové spoločenstvá na kyslých substrátoch - toto spoločenstvo zaberá najvyššie položené oblasti Malej Fatry od výšky asi 1300 m n. m. Geologické podložie tvoria žuly. Pôdy sú kambizeme so znakmi podzolizácie s plytkým pôdnym horizontom.

V týchto spoločenstvách vďaka prírodným podmienkam nie je vyvinutý stromový stupeň. Z krovín jasne dominuje borovica horská – kosodrevina (*Pinus mugo*), ďalej ríbezľa skalná (*Ribes petraeum*), jarabina vtáčia hladká (*Sorbus aucuparia* subsp. *glabrata*), zemolez čierny (*Lonicera nigra*) a iné. Pomerne bohato sú zastúpené bylinné lesné druhy ako čermeľ lesný (*Melaphyrum sylvaticum*), hluchavka žltá (*Galeobdolon montanum*), hviezdica hájna (*Stellaria nemorum*), ďalej chlpaňa hájna (*Luzula luzulooides*), mednička ovisnutá (*Melica nutans*), bažanka trváca (*Mercurialis paxii*) a iné.

Tak ako inde v Karpatoch, aj v oblasti Malej Fatry bol tento stupeň v minulosti silne antropogénne pozmenený hlavne pastvou dobytká a s tým je spojené vypaľovanie a kľčovanie kosodreviny. Neskôr sa k tomu pridal ešte aj turistický ruch. Aj preto dnes porasty kosodreviny netvoria súvislé porasty.

Živočíšstvo

V rámci globálneho zoogeografického členenia terestrickej (suchozemskej) oblasti výskytu živočíchov sa nachádza Slovenská republika v oblasti Paleoarktis v Eurosibírskej podoblasti. V rámci limnického (vodného) biocyklu je to opäť oblasť Paleoarktis, ale už Euromediteránna podoblasť, Pontokaspická provincia a severopontický úsek. V regionálnom (celoslovenskom) meradle zaraďujeme územie Terchovej v terestrickom biocykle do provincie listnatých lesov, podkarpatského úseku a provincie stredoeurópskych pohorí, podprovincie karpatských pohorí a západokarpatského úseku. V rámci limnického biocyklu patrí do pontokaspickej provincie, stredoslovenskej časti podunajského okresu (povodie Varínky). Povodie Zázrivky patrí taktiež do pontokaspickej provincie a hornovážského okresu.

V súčasnosti pri pozmenenej a človekom využívannej krajine sa danému stavu chtiac-nechtiac prispôsobuje aj živočíšstvo danej lokality. Nachádzajú sa tu nasledujúce nižšie vymenované živočíšne spoločenstvá. Tieto sú do istej miery charakterizované už svojím názvom, preto sa nebudeme zaoberať ich charakteristikou, ale iba vymenujeme niektoré typické druhy živočíchov v nich žijúcich.

Živočíšne spoločenstvo lesov - mlok karpatský (*Tritus montandoni*), vretenica obyčajná (*Vipera berus*), orešnica perlavá (*Nuciifraga caryocatactes*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), jašterica zelená (*Lacerta viridis*), užovka stromová (*Elaphe longissima*), ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), mačka divá (*Felis silvestris*), slimák obyčajný (*Helix pomatia*), mravec lesný (*Formica rufa*), lykožrút smrekový (*Ips typografus*) a mnohé iné.

Živočíšne spoločenstvo kosodreviny - stehlík čečetavý alpský (*Carduelis flamma cabaret*), vrchárka modrá (*Prunella modularis*), ropucha obyčajná (*Bufo bufo*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), dážďovník obyčajný (*Apus apus*), hraboš snežný (*Microtus nivalis*), piskor vrchovský (*Sorex alpinus*), krt obyčajný (*Talpa europea*) a iné.

Živočíšne spoločenstvo alpínskych lúk a holí - ľabtuška lúčna (*Anthus pratensis*), hraboš poľný (*Microtus arvalis*), svišť vrchovský (*Marmota marmota*), kamzík vrchovský (*Rupicapra rupicapra*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), ropucha obyčajná (*Bufo bufo*), líška obyčajná (*Vulpes vulpes*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*) a iné.

Živočíšne spoločenstvo skalných stien a brál - jašterica múrová (*Lacerta muralis*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), vretenica obyčajná (*Vipera berus*), murárik červenokrídly (*Tichodroma*

muraria), dažd'ovník obyčajný (*Apus apus*), skliarík sivý (*Oenanthe oenanthe*), svišť vrchovský (*Marmota marmota*), kamzík vrchovský (*Rupicapra rupicapra*), piskor obyčajný (*Sorex araneus*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), výr skalný (*Bubo bubo*), krkavec čierny (*Corvus corax*) a ďalšie.

Živočíšne spoločenstvo polí a lúk - jarabica poľná (*Perdix perdix*), bažant poľovný (*Phasianus colchicus*), drop malý (*Otis tetrax*), zajac poľný (*Lepus europaeus*), syseľ obyčajný (*Citellus citellus*), tchor stepný (*Putorius eversmanni*), myšiarka močiarna (*Asio flammeus*), chrapkáč poľný (*Crex crex*).

Živočíšne spoločenstvo ľudských sídlisk - myš domová (*Mus musculus*), potkan obyčajný (*Rattus norvegicus*), vrabec domový (*Paser domesticus*), drozd čierny (*Turdus merula*), plamienka driemavá (*Tyto alba*), sýkorka veľká (*Parus major*) atď.

Živočíšne spoločenstvo brehov vôd - kunec obyčajný (*Bombina bombina*), skokan zelený (*Rana esculenta*), užovka obyčajná (*Natrix natrix*), potápka chochlatá (*Podiceps ruficollis*), kačica divá (*Anas platyrhynchos*), vydra riečna (*Lutra lutra*).

Živočíšne spoločenstvá potokov a riek - pstruh potočný (*Salmo trutta morpha phario*), lipen obyčajný (*Thymallus thymallus*), hlaváč obyčajný (*Cottus gobio*).

Mnohé z uvedených živočíchov sa na danej lokalite nemusia nachádzať trvale, ale len zriedkavo, resp. môžu cez lokalitu iba migrovať.

3.8 OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Ochranu prírody chápeme ako komplex spoločenských opatrení zameraných na zveľadenie, obnovu, rozumné využívanie a ochranu prírodných zdrojov, a to v súlade s narastajúcimi materiálnymi a kultúrnymi potrebami spoločnosti. Na území obce Terchová sa nachádzajú tieto chránené regióny:

NP Malá Fatra – veľkoplošné chránené územie Malá Fatra bolo vyhlásené za chránenú krajinnú oblasť už v roku 1967. V roku 1988 bol na tomto území zriadený národný park (nariadením vlády SSR č. 24/1988 Zb. o Národnom parku Malá Fatra zo dňa 18. januára 1988 s účinnosťou od 1. apríla 1988), ktorý patrí k najcennejším krajinným celkom Slovenska vďaka svojej prírode, zachovanými spoločenstvami s množstvom chránených vzácných i reliktných druhov organizmov, z ktorých niektoré tu majú západnú hranicu svojho rozšírenia v Karpatoch. Rozloha vlastného územia je 22 630 ha, na výmere 23 262 ha ho obklopuje ochranné pásmo. Zachovali sa tu prirodzené ekosystémy s veľkou rozmanitosťou rastlinných a živočíšnych spoločenstiev typických pre Západné Karpaty. Územie je pomerne bohaté na vodné pramene a menšie vyvieracky. Celkovo na území žije 188 chránených druhov zvierat, z ktorých sú charakteristické a najznámejšie: (veľké predátori) medveď hnedý, vlk obyčajný, rys ostrovid a mačka divá. Z dravcov sú to orol skalný, jastrab veľký a včelár lesný.

Návštevný poriadok NP Malá Fatra je ustanovený vyhláškou Krajského úradu životného prostredia v Žiline, č. 9/2005 podľa § 20 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (ďalej len „zákon“) a § 7 ods. 2 zákona č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Účelom vyhlášky je upraviť podmienky pobytu návštevníkov na jeho území, podmienky a rozsah kultúrno-výchovného využitia a spôsob sprístupnenia NP, obmedzenia dopravy návštevníkov, vymedzenie miest pre kultúrno-výchovné využitie a tým prispieť k ochrane prírody NP. Správa NP má sídlo vo Varíne a dozerá a kontroluje dodržiavanie ochranných podmienok, usmerňuje činnosť lesného hospodárstva,

poľnohospodárstva, poľovníctva a rybárstva, výstavbu, dopravu i podmienky jeho využitia na rekreáciu, turistiku a šport.

Značná časť územia národného parku sa prísnejšie chráni v rámci viacerých plošne chránených území. Osobitne cenné prírodné územia NP boli vyhlásené za národné prírodné rezervácie, prírodné rezervácie, prírodné pamiatky či chránené prírodné výtvy. Na území obce Terchová sa nachádzajú tieto:

NPR Chleb – za národnú prírodnú rezerváciu bol vyhlásený v roku 1967, s novelizáciou v roku 1988. (Výnos MK SSR č.1160/1988-32 z 30.6.1988). Nachádza sa vo výške 700 – 1709 m n. m. v katastrálnom území obce Terchová, zaberá priestor v závere Vrátnej doliny, a to od údolnej stanice sedačkovej lanovky až po Veľký Kriváň a Poludňový Grúň. Na ploche 412,87 ha sa chránia vzácne rastlinné spoločenstvá pôvodných lesov a sekundárnych holí na hlavnom hrebeni.

NPR Rozsutec – sa nachádza v pohorí Malá Fatra v k. ú. obcí Terchová a Zázrivá. Za prírodnú rezerváciu bola vyhlásená v roku 1967 s aktualizáciou v roku 1986 (Úprava Ministerstva kultúry SSR č. 464/1986-32 z 31.1.1986). Má výmeru 842 ha. Je najväčšou a z pohľadu prírodných hodnôt najcennejšou rezerváciou NP Malá Fatra. Rezervácia chráni výrazné dominanty Krivánskej Malej Fatry so zachovalými biocenózami, bohatým výskytom chránených a ohrozených druhov rastlín a živočíchov, ako aj zriedkavými tvarmi krasového reliéfu. Týmito dominantami sú Veľký a Malý Rozsutec (1610 m a 1343 m). Sú to príkrovové trosky (hladký krížňanský príkrov s bralným chočským reliéfom). Ich súčasťou je aj Skalné mesto. Zahŕňa morfológicky atraktívne útvary ako kaňony (Diery), rokliny, krútnavové hrnce, vodopády, osobitne modelované dolomitové hrebene, jednotlivé skalné útvary (Fajky nad Dolnými dierami), skalné steny a bralá. Častá je inverzia vegetácie. Nachádzajú sa tu vzácne ekosystémy, endemické, reliktné, vzácne a zriedkavé druhy fauny a flóry. Lesné spoločenstvá bukových jedlín, jedľových bučín, bukových javorín, vápencových bučín, reliktných javorín, javorových smrečín a smrekových kosodrevín si tu zachovali do značnej miery prirodzený ráz. Chránenú flóru reprezentujú napr. deväťorník alpínsky, lomikameň trváci, medvedica lekárska, iskerník pahorský, poniklec slovenský, Palia zlatohlavá; chránenú faunu napr. mlok karpatský, murárik červenokrídly, stehlík čечetavý, vrchárka červenavá, Fabtuška vrchovská, výr skalný, skaliar pestrý.

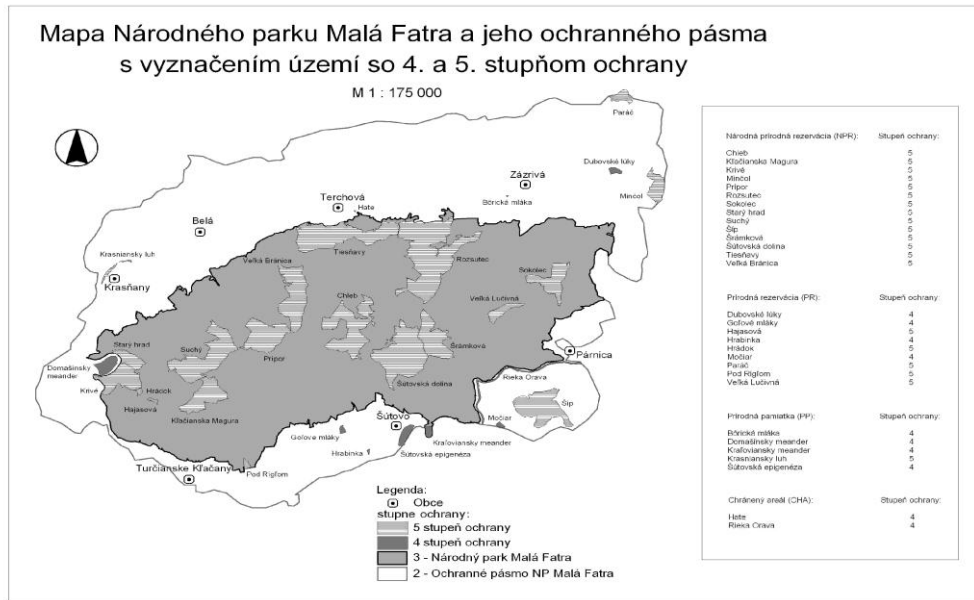
NPR Tiesňavy – národnou prírodnou rezerváciou sa stala v roku 1967, s novelizáciou v roku 1986 (Úprava Ministerstva kultúry SSR č. 465/1986-32 z 31.1.1986). Rozloha tejto rezervácie je 442,51 ha. Nachádza sa na území NP Malá Fatra, v katastroch obcí Belá a Terchová. Zaberá Boboty, Tiesňavy a Sokolie. Je to kaňon s pôsobivými skalnými útvarmi v prielome potoka Vrátnanka. Mnohé z nich svojím tvarom pripomínajú ľudské postavy (Mních, Plačúca Anička) alebo rozličné predmety a zvieratá (Jánošíkova posteľ a stolička, Drak, Ťava, Krokodíl). Okrem nich sa chránia aj jedinečné spoločenstvá rastlín a živočíchov s mnohými endemickými a reliktnými druhmi. Je tu napr. najnižší výskyt kosodreviny v NP Malá Fatra, a to v Obšivanke v nadmorskej výške 640 m n. m.

NPR Veľká Bránica – má rozlohu 332,09 ha, za chránené územie bola vyhlásená v roku 1967, novelizovaná v roku 1988 výnosom Ministerstva kultúry SSR č. 1160/1988-32 z 30.6.1988. Chránia sa v nej pôvodné rastlinné spoločenstvá - zachovalý komplex bučín na vápnitých horninách je ukázkou pôvodných lesov, ktoré siahali až na hornú hranicu lesa. Napriek tomu, že je pásmo kosodreviny a smreka umelo odstránené, sú lesy rezervácie cennou ukázkou zachovalej štruktúry lesov. Nachádza sa v katastroch obcí Belá a Terchová.

Vo všetkých NPR je obmedzený pohyb turistov len na značené turistické chodníky a je zakázané zbieranie prírodnín. V ochrannom pásme NP Malá Fatra, teda v oblasti Kysuckých vrchov, je pohyb turistov neobmedzený.

CHA Hate – toto územie bolo vyhlásené za chránený areál v roku 2000, a to všeobecne záväznou vyhláškou KÚ v Žiline č.3/2000 z 24.10.2000. Má rozlohu 0, 5793 ha a nachádza sa v katastri obce Terchová. Zabezpečuje ochranu najzachovalejších prirodzených močiarnych spoločenstiev na severnom úpätí Malej Fatry.

Obrázok č. 3 - Obec Terchová - NP MF a jeho ochranné pásma

3.9 KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Kvalita životného prostredia je daná spôsobom využitia územia, ktoré má antropogénny charakter. Na znečistení životného prostredia sa podieľa priemyselná činnosť, poľnohospodárstvo, doprava, ukladanie odpadov a osídlenie.

Na stav ovzdušia vplývajú rôzne zdroje znečistenia v samotnej obci, automobilová doprava a tiež prenos emisií zo vzdialených zdrojov. Podľa Slovenského hydrometeorologického ústavu sú hlavne v Žilinskej kotline nevhodné rozptylové podmienky emisií. Jedná sa hlavne o početné stavy bezvetria a malých rýchlostí vetra do 2 m/s. Slabé prevetrávanie je okrem toho znásobované častými inverznými stavmi atmosféry, ktoré zabraňujú rozptylu emisií škodlivých látok vo vyšších vrstvách atmosféry. Tie sa potom koncentrujú v prízemnej vrstve ovzdušia. To spôsobuje početné inverzie, ktoré sa vyskytujú hlavne na jeseň a v zime, a to vo večerných a nočných hodinách. K najväčším znečisťovateľom ovzdušia obce Terchová patrí firma DOLVAP Varín a Píla Varín, ale aj neďaleké podniky v meste Žilina ako Žilinská teplárenská, Aquachemia s.r.o., či VAS Mojšova Lúčka. Množstvo emisií, ktoré vypúšťajú tieto podniky sa uvádza v štúdií Automobilový závod Žilina – zámer, v časti Základné informácie o stave životného prostredia, a sú to:

Tabuľka č. 3 - Množstvo vypúšťaných emisií z najväčších zdrojov znečistenia ovzdušia (t/rok)

Zdroj znečistenia	TZL	SO ₂	NO _x	CO	VOC	NH ₃	TTC	CHX
Žilinská teplárenská	184,25	1911,92	701,79	145,69	12,62	-	-	-
Aquachemia	0,40	33,29	318,88	0,84	0,03	0,84	3,4	0,77
VAS Mojšova Lúčka	0,29	0,11	6,39	2,14	0,27	-	-	-
DOLVAP Varín	193,51	11,41	17,26	4906,13	0,01	-	-	-
Píla Varín	2,86	-	0,11	0,56	-	-	-	-

TZL - tuhé znečisťujúce latky, VOC - prchavé organické latky, TTC - trichloretylen, CHX - cyklohexan

Zdroj: www.zilina.sk

Na kvalitu povrchových vôd vplývajú hlavne priemysel a poľnohospodárstvo. Najväčšími znečisťovateľmi sú priemyselné podniky, vodárenské spoločnosti (čistiarne odpadových vôd) a samotné sídla, ktoré nemajú vybudovanú kanalizáciu, a tak vypúšťajú odpadové vody priamo do vodných tokov. K plošnému znečisteniu prispieva najmä poľnohospodárska výroba. Stále to ale nepredstavuje optimálny stav. Čo sa týka kvality podzemnej vody, tá sa dlhodobo sleduje, a to v súvislosti s využívanými zdrojmi. Ako sa uvádza v spomenutej štúdií, problémy s využívaním vodných zdrojov sa vyskytovali hlavne v minulosti, a to v dôsledku zvýšených koncentrácií dusičnanov, ktorých pôvodom bola intenzívna poľnohospodárska činnosť a nakladanie so splaškovými odpadovými vodami. Na začiatku 90-tych rokov dosahovali hodnoty obsahu dusičnanov limit pre pitnú vodu (50 mg/l). Útlm poľnohospodárskej výroby znamenal postupné znižovanie koncentrácií znečisťujúcich látok.

Čo sa týka znečisťovania pôd v danej oblasti, najväčší podiel má predovšetkým rastlinná výroba, a to cez používanie hnojív a rôznych ochranných chemických prostriedkov (herbicídy, insekticídy a pod.), ktorá zaťažuje pôdny pokryv, vegetáciu a podzemné vody. Posledné obdobie je však charakterizované znižovaním dávok chemikálií do pôdy.

Celkovo však možno konštatovať, že obec Terchová nepatrí medzi výrazne environmentálne zaťažené územie.

4 INFRAŠTRUKTÚRA OBCE

Infraštruktúra je podmieňujúcim faktorom ekonomického a sociálneho rozvoja regiónov a obcí. Člení sa na dopravnú infraštruktúru (cestná, železničná sieť atď.), technickú infraštruktúru (energetické siete, vodovody, telekomunikačné siete, odpadové hosp.) a sociálnu infraštruktúru (byty, zariadenia obchodu a stravovania, školské zariadenia, zdravotnícke zariadenia, kultúrne zariadenia atď.).

4.1 DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Z dopravného hľadiska leží obec Terchová mimo nadregionálne významných trás. V blízkosti katastra sa však nachádzajú dva významné multimodálne koridory. Jedná sa o multimodálny koridor Va, spájajúci Bratislavu – Žilinu – Košice – Užhorod. Tento tvorí významnú komunikačnú líniu a vedie ním hlavný cestný a železničný ťah spájajúci Žilinskú kotlinu s ostatnými regiónmi. Druhým multimodálnym koridorom je koridor VI s trasou Gdaňsk – Warszava – Katowice – Žilina. Katastrom obce prechádza štátna cesta 2. triedy č. 583. Táto spája Žilinu – Terchovú – Párnicu.

Obec je napojená na sieť prímestskej autobusovej dopravy, ktorú pokrýva pravidelnými dopravnými linkami SAD Žilina a. s. Na katastrálnom území obce sa nenachádza železničná stanica. Najbližšia železničná stanica je vo Varíne, odkiaľ je časová dostupnosť do obce Terchová 15 minút autom. V tejto stanici však nezastavujú rýchliky ani IC súpravy. Zastavujú tu iba osobné vlaky. Železničná stanica regionálneho významu je v Žiline –25 km od obce.

Letecká doprava nemá na území obce Terchová zastúpenie ani v podobe športového či malého letiska. Najbližšie väčšie letisko je v Žiline. Letisko Žilina je verejné medzinárodné letisko pre leteckú dopravu. Služí pre región severozápadného Slovenska s približne 1,2 mil. obyvateľov. Letisko Žilina je využívané pre leteckú dopravu slovenských a zahraničných leteckých spoločností, lety firemných a súkromných lietadiel, letecký výcvik a športové lietanie, sanitné lety, špeciálne letecké práce a činnosť letectva Armády SR. Obchodné využitie, zabezpečenie prevádzkových služieb a technickú obsluhu letiska Žilina vykonáva Letisková spoločnosť Žilina, akciová spoločnosť, ktorá je prevádzkovateľom letiska.

Na území obce Terchová je prevádzkovaný špeciálny druh dopravy v podobe horských lanoviek, ktoré slúžia najmä pre zabezpečenie dopravy vyznávačov zimných športov na zjazdovky lyžiarskeho strediska Vrátna. Celková kapacita prepravy osôb týchto zariadení je 12 364 osôb/hod.

Tabuľka č. 4 - Prehľad horských dopravných zariadení v obci Terchová

Druh a názov horského dopravného zariadenia	Kapacita (osôb/h)	Šikmá dĺžka (m)	Prevýšenie (m)	Vrcholová stanica (m.n.m.)
LD Paseky I	2034	1304	395	1000
LV Paseky II	800	1000	200	860
LV Paseky III	350 - 600	310	95	750
LV Paseky IV	300 - 600	300	65	678
LV Tížinka I	850	410	85	700
LV Tížinka II	300-600	310	70	695
LV Tížinka III	240	200	45	680
LV Tížinka IV	300	75	15	665

SunKid Tížinka	300	35	5	625
LV Poludňový Grúň I	800	706	256	1260
LV Poludňový Grúň II	600	346	52	972
LV Poludňový Grúň III	300-600	300	150	1200
LV Poludňový Grúň IV	300-600	160	50	1000
LV Príslop	1140	820	267	900
KLD Vrátna- Chleb	900	1950	750	1490
LV Snilovské sedlo	300-600	300	90	1450
LV Chleb sever	800	631	264	1550

4.2 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Úroveň technickej infraštruktúry v obciach je jednou zo základných podmienok ich rozvoja. Vybavenosť obce základnými sieťami technickej infraštruktúry (vodovod, kanalizácia, plyn) závisí vo veľkej miere na jej veľkosti, rozpočtovej situácii či prírodných podmienkach územia.

4.2.1 Rozvod vody

Zásobovanie pitnou vodou sa uskutočňuje zo zdroja na vlastnom území obce. Je ním vodný zdroj Krivánska Rizna v Terchovej.

Podľa sčítania v roku 2001 bolo z 1101 obytných jednotiek obce na vodovod napojených 990 priamo v byte (89,91%), 7 domácností bolo napojených na vodovod mimo bytu (0,63%), 91 ich bolo bez vodovodu (8,26) a 13 ich bolo nezistených.

4.2.2 Kanalizácia

V obci Terchová je vybudovaná kanalizačná sieť, ktorá je pripojená aj k čističke odpadových vôd. Ešte v roku 2001 podľa výsledkov sčítania SODB až 905 (82,19%) domácností zachytávalo splaškové vody žumpami a iba 97 domácností, čo tvorí 8,81%, bolo pripojených na túto kanalizáciu. V súčasnosti je pred kolaudáciou novovybudovaná kanalizačná sieť. Po jej kolaudácii sa zvýši napojenosť domácností na kanalizačnú sieť.

Tabuľka č. 5 - Vybavenie trvale obývaných bytov v obci

Vybavenie	Počet bytov	%
Bytov spolu	1 101	100
z toho:		
s plynom zo siete	597	54,22
s vodovodom v byte	990	89,91
mimo bytu	7	0,63
bez vodovodu	91	8,26
nezistené	13	1,18
S kanalizáciou:		
prípojka na kanalizačnú sieť	97	8,81
septik (žumpa)	905	82,19
so splachovacím záchodom	772	70,11
S kúpeľňou alebo sprch. kútom	829	75,29

Zdroj: SODB 2001

4.2.3 Elektrická energia

Obec Terchová je elektrifikovaná na 100%. Elektrickú energiu zabezpečuje tepelná a vodná elektrárň v Žiline. Elektrickou energiou je obec zásobovaná cez transformačnú stanicu, ktorá sa nachádza v katastrálnom území obce Varín (400/110 kV) a je uzlom nadradenej prenosnej sústavy Slovenskej republiky. Elektrické rozvody a rozvody verejného osvetlenia sú riešené vzdušnými rozvodmi.

4.2.4 Zemný plyn

Obec je plynofikovaná, a to prostredníctvom strednotlakového plynovodu s priemerom DN 50mm a pracovným pretlakom PN 100kPA. Z hľadiska nadradenej plynárenskej sústavy je hlavným zdrojom zemného plynu v obci medzištátny VTL plynovod Bratstvo s prepojovacím VTL plynovodom Severné Slovensko. Celkovú dodávku a spotrebu zemného plynu zabezpečuje plynovod DN 500 PN 64 MP s trasou okolo Varína (t.j. plynovod Severné Slovensko). V katastri obce sa nachádza jedna regulačná stanica zemného plynu.

4.2.5 Zásobovanie teplom

Realizuje sa prostredníctvom energeticko-výrobnno-zásobovacích sústav, ako sú rozvod elektriny, CZT, rozvod plynu, alebo palivami (koks, uhlie, oleje, P-B). V obci Terchová prevláda decentralizované až individuálne zásobovanie teplom. Podľa sčítania obyvateľov, bytov a domov z roku 2001 väčšina obytných jednotiek používa ako spôsob kúrenia lokálne ústredné kúrenie na plyn (536 bytových a domových jednotiek z celkových 1101). Prehľad spôsobu vykurovania v obci Terchová je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 6 - Spôsob vykurovania trvale obývaných bytov v obci

Spôsob vykurovania	Počet obyvateľov	%
Ústredné kúrenie lokálne:	724	0,65
na pevné palivo	153	13,89
na plyn	536	48,68
elektrické	32	2,91
Etážové kúrenie:		
na pevné palivo	10	0,91
na plyn	19	1,73
ostatné	3	0,27
Kachle:		
na pevné palivo	280	2,54
elektrické	2	0,18
plynové	17	1,54
iné	46	4,1
Spolu	1,101	100

Zdroj: SODB 2001

4.2.6 Pošta a telekomunikácie

Obec Terchová je pokrytá signálom všetkých troch slovenských mobilných operátorov, to znamená Orangu, T-Mobilu ako aj Telefonicy (O2). Čo sa týka pevnej telekomunikačnej siete (sieť T-Com) v roku 2001 malo telefónnu prípojku 700 obytných jednotiek, čo predstavovalo niečo vyše 63% všetkých bytových jednotiek obce. Mobilným telefónom pritom disponovalo len 121 bytov (skoro 11%). V súčasnosti je tento počet v dôsledku enormného záujmu o mobilnú komunikáciu podstatne rozdielny, a to v prospech mobilných telefónov.

Tabuľka č. 7 - Vybavenie a rekreačné možnosti domácností v obci

Vybavenie domácnosti	Počet bytov
Samostatná chladnička	643
Chladnička s mrazničkou	366
Samostatná mraznička	358
Automatická práčka	462
Farebný televízor	739
Telefón v byte	700
Mobilný telefón	121
Rekreačná chata, domček, chalupa	35
Osobný automobil	336
Osobný počítač	61
Osobný počítač s internetom	17

Zdroj: SODB 2001

4.3 SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

Sociálna infraštruktúra je súčasťou občianskej vybavenosti. Značný počet subjektov sociálnej infraštruktúry patrí pod verejný sektor, ktorého koncepčný rozvoj zaisťujú orgány

verejnej správy. Sociálnu infraštruktúru predstavujú štruktúry a kapacity zdravotníckych, kúpeľných, školských a výchovných zariadení, ďalej sú to zariadenia sociálnej starostlivosti, obchodu a služieb, ako aj rôzne ubytovacie a stravovacie zariadenia, peňažne ústavy a pod. K tzv. ostatnej vybavenosti radíme zariadenia verejnej administratívy, kultúry, telovýchovy a športu a pod.

4.3.1 Školstvo

Obec pre potreby školskej dochádzky a predškolskej prípravy prevádzkuje ZŠ s MŠ Terchová – Struháreň, ZŠ Terchová a MŠ Terchová. Základné školy okrem povinných predmetov poskytujú i okolo 50 krúžkov, medzi ktoré patria napríklad environmentálny krúžok, krúžok informatiky, hudobnej výchovy, prírodopisný. Pri výučbe sú využívané rôzne metódy, ktoré podporujú samostatnú a aktívnu činnosť žiaka, ale zároveň aj jeho spoluprácu a kooperáciu s ostatnými žiakmi.

4.3.2 Zdravotníctvo a sociálna pomoc

V oblasti obce Terchová poskytujú zdravotnícke služby Obvodné zdravotné stredisko v Terchovej. Okrem tohto strediska, sú ďalšie sústredené v okolitých obciach - Belá, Teplička nad Váhom, Varín a Zázrivá, ktoré sú obsadené 3 až 4 lekáorskými miestami, a to všeobecným, detským a zubným lekárom, pričom v Belej pôsobí aj gynekológ. V Zázrivej pôsobí Ústav národného zdravia sociálna pomoc.

V Terchovej sa nachádza i dom dôchodcov a domov sociálnych služieb pre dospelých s celoročným pobytom.

4.3.3 Kultúra a šport

V strede obce sa nachádza rímskokatolícky kostol, ktorý bol postavený 8.10.1949. Chrám vyprojektovaný renomovaným Ing. Milanom Harmincom zasvätili sv. Cyrilovi a Metodovi. Okrem kostola sa v obci nachádza kultúrny dom aj obecná knižnica. V obci pracujú záujmové združenia, kluby, kultúrne súbory a s nimi súvisiace pravidelné spoločenské a kultúrne podujatia. Organizované podujatia sú bližšie rozpísané v kapitole o cestovnom ruchu. Obec ponúka svojim obyvateľom i stále kino. V obci Terchová a Zázrivá sa nachádzajú agroturistické areály s možnosťou jazdy na koňoch.

Rozvoju kultúry a organizovaniu kultúrnych podujatí slúži miestny amfiteáter a kultúrny dom. V oblasti športového vyžitia je možné v obci je možné uskutočňovať pohybové aktivity na tomto účelu slúžiacim športoviskám: futbalové ihrisko, miniihrisko, tenisový kurt, telocvična, relaxačno-informačné centrum (vodný svet, športová hala).

4.3.4 Bývanie

Funkčná zložka bývania je základným činiteľom rozvoja obce a jej rozsah je podmienený demografickým potenciálom a územno-technickými podmienkami. Potreba nových bytov je stanovená na základe demografických predpokladov a návrh nových bytov je motivovaný aj stabilizovaním priestorov pre bytovú výstavbu nad časový horizont roku 2018. Vymedzené sú priestory pre 150 bytov v rodinných domoch a 36 bytov v bytových domoch. Vymedzená je tiež rezerva do roku 2018 pre 113 bytov v rodinných domoch a bytových domoch. Nad tento časový horizont je navrhovaná rezerva 5 – 15 rodinných domov v súlade s ÚPN.

5 OBYVATEĽSTVO

K 31. 12. 2005 žilo v obci Terchová 4065 obyvateľov, pričom jej celková rozloha bola 84,54 km². Priemerná hustota osídlenia obce tak neprevyšuje celoslovenský priemer (110 obyvateľov na km²) a k spomínanému dátumu dosahovala hodnotu 48 obyvateľov na km².

5.1 DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Vývoj počtu obyvateľov obce Terchová možno sledovať od roku 1869, kedy sa uskutočnilo prvé sčítanie obyvateľstva v jednotlivých obciach Slovenskej republiky (vtedajšieho Rakúsko-Uhorska). Počas tohto obdobia počet obyvateľov striedavo rástol a klesal a to v dôsledku rôznych spoločenských zmien - či už to boli negatívne procesy ako morová epidémia, prvá a druhá svetová vojna, migrácia obyvateľstva do zahraničia alebo aj samotné pričleňovanie a odčleňovanie obce k iným obciam. V roku 1869 mala obec Terchová 3 635 obyvateľov. V nasledujúcom období, až do roku 1990 počet jej obyvateľov neustále klesal (v roku 1980 to bolo 3388 obyvateľov, s výnimkou desaťročia 1890 – 1900, kedy počet jej obyvateľov mierne stúpol). Za príčinu tohto úbytku obyvateľstva možno považovať jednak morovú epidémiu, ktorá bola dôsledkom suchého obdobia v rokoch 1845 -1847 a jednak hromadného sťahovania ľudí na Dolnú Zem v dôsledku nedostatku pracovných príležitostí nielen v samotnej obci, ale aj v okolitom regióne. Po roku 1910 môžeme sledovať kolísavý vývoj počtu obyvateľov obce (t.j. od roku 1869 po rok 2005). Najväčší nárast obyvateľstva obce bol zaznamenaný v rozmedzí rokov 1950 – 1961 (nárast o 431 obyvateľov). Tento jav je výsledkom zlepšovania sa života obyvateľov po druhej svetovej vojne a čiastočne aj faktom, že sa do produktívneho veku v tomto období dostala pomerne silnejšia populácia z povojnového obdobia prvej svetovej vojny. V rokoch 2001 – 2005 nastal striedavo rast aj pokles počtu obyvateľov obce. Celkovo počet jej obyvateľov v tomto období mierne poklesol, a to z 4114 obyvateľov v roku 2001 na 4065 obyvateľov v roku 2005. Lepšiu názornosť vývoja obyvateľstva v obci Terchová poskytujú nasledujúce tabuľky a grafy.

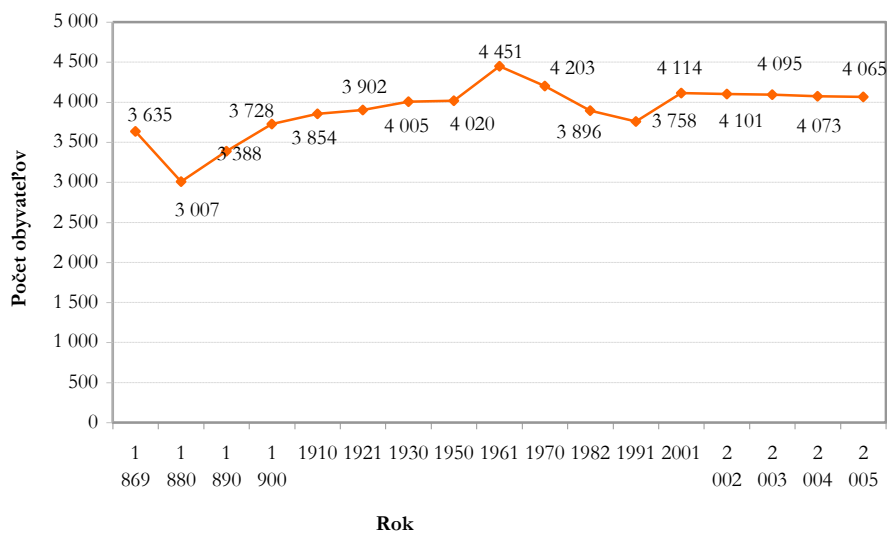
Tabuľka č. 8 - Vývoj počtu obyvateľov obce v rokoch 1869-2001

Rok	Počet obyvateľov
1 869	3 635
1 880	3 007
1 890	3 388
1 900	3 728
1910	3 854
1921	3 902
1930	4 005
1950	4 020
1961	4 451
1970	4 203
1982	3 896
1991	3 758
2001	4 114
2002	4 101
2003	4 095
2004	4 073

2005 4 065

Zdroj: Štatistický lexikón obcí ČSSR 1982, Retrospektívny lexikón obcí ČSSR 1850 – 1970, SOBD 1991 a 2001

Graf č. 1 - Vývoj počtu obyvateľov obce v rokoch 1869 – 2005

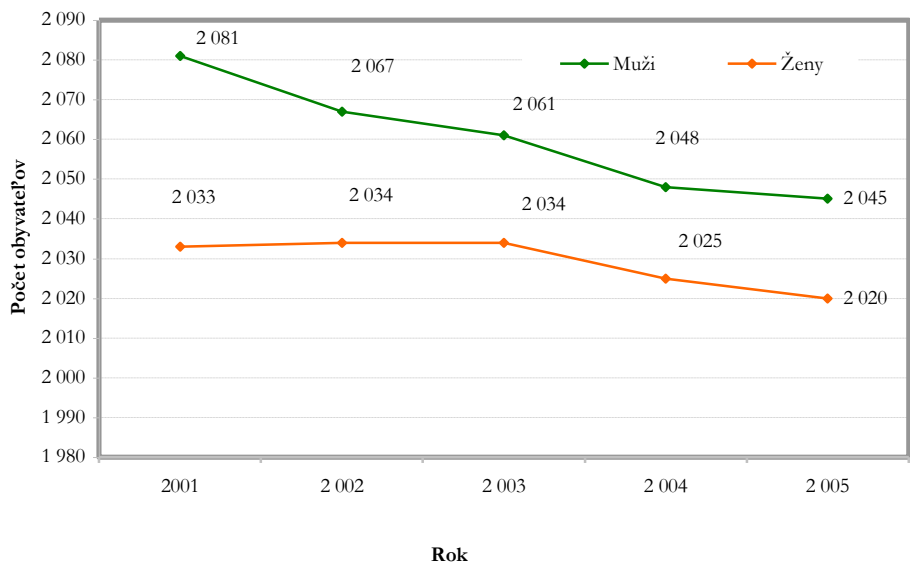
Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 9 - Vývoj počtu obyvateľov v obci podľa pohlavia

Rok (Stav k 31. 12)	Počet obyvateľov		
	Spolu	muži	ženy
2001	4 114	2 081	2 033
2002	4 101	2 067	2 034
2003	4 095	2 061	2 034
2004	4 073	2 048	2 025
2005	4 065	2 045	2 020

Zdroj: ŠÚ SR

Graf č. 2 - Vývoj počtu obyvateľov v obci podľa pohlavia

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 10 - Index rastu počtu obyvateľov v % (2001 – 2005)

Index rastu v % (2001 – 2005)		
Spolu	Muži	Ženy
98,81	98,27	99,36

Zdroj: ŠÚ SR

Pre podrobnejší rozbor príčin týchto zmien v počte obyvateľov je potrebné preskúmať tak prirodzený ako aj mechanický pohyb obyvateľov – teda celkovú dynamiku obyvateľstva. Dynamiku obyvateľstva možno charakterizovať dvoma hlavnými kategóriami pohybu – prirodzeným a mechanickým pohybom obyvateľov. Prírodný pohyb zahŕňa populačné procesy súvisiace s rozmnožovaním a odumieraním obyvateľstva. Sú to pôrodnosť (natalita) a úmrtnosť (mortalita). Oba tieto procesy ovplyvňuje množstvo faktorov. K najvýznamnejším patria biologické, historické a socio-ekonomické faktory a procesy, ale aj sobášnosť a rozvodovosť, ktoré nepriamo ovplyvňujú samotnú pôrodnosť. Rozdielom týchto dvoch hlavných populačných procesov je potom prirodzený prírastok, resp. úbytok obyvateľstva.

Základnou charakteristikou pôrodnosti je počet živonarodených detí, ktorý sa ale pre porovnanie v rôznych časových okamihoch a pre rôzne regióny uvádza prepočítaný na 1000 obyvateľov. V tomto prípade hovoríme o miere živorodenosti. Podobne je to pri úmrtnosti. V oboch prípadoch sa počty narodených, resp. zomretých porovnávajú so stredným stavom obyvateľstva. K priestorovému pohybu obyvateľov patria migrácia (sťahovanie), v rámci ktorej rozlišujeme emigráciu (odsťahovanie) a imigráciu (pristťahovanie), dočasné zmeny pobytu, dochádza do zamestnania a nepravidelné dočasné pohyby. Výsledkom prirodzeného a mechanického pohybu obyvateľstva je celkový prírastok alebo úbytok obyvateľstva. V roku 2005 sa v obci Terchová narodilo 38 detí (živorodenosť približne 9‰) a zomrelo 52 obyvateľov

(úmrtnosť približne 12,5‰). Z toho vyplýva, že obec mala v roku 2005 prirodzený úbytok obyvateľov, a to o 14 ľudí (cca -3,5‰).

Tabuľka č. 11 - Prirodzený pohyb obyvateľstva za rok 2005

Obec	Stredný stav obyvateľstva	Živorodenosť (%)	Úmrtnosť (%)	Prirodzený prírastok/úbytok (%)
Terchová	4 069	38	52	-14

Zdroj: ŠÚ SR

Ak hovoríme o mechanickom pohybe obyvateľov, potom má z hľadiska sledovaného územia opodstatnenosť pozorovať predovšetkým dva typy priestorovej mobility obyvateľov: migráciu a dochádzku za prácou. Čo sa týka migrácie v roku 2005, sa do obce Terchová prisťahovalo 33 osôb a 27 sa odsťahovalo. Celkovo tak obec získala 6 obyvateľov. V roku 2005 mala teda obec Terchová v dôsledku tak prirodzeného ako aj mechanického pohybu obyvateľov úbytok 8 osôb. Celkovo počet jej obyvateľov v porovnaní s predchádzajúcim rokom poklesol (z 4073 obyvateľov v roku 2004 na 4065 obyvateľov v roku 2005). Do ďalších rokov sa ale očakáva mierne progresívny vývoj počtu obyvateľov obce, a to najmä vplyvom migrácie obyvateľstva z mesta Žilina do okolitých vidieckych sídiel.

Tabuľka č. 12 - Migrácia podľa druhu pohlavia za rok 2005

		zo SR		do SR		
		Spolu	Ženy	Spolu	Ženy	
Prisťahovali	zo zahraničia	Spolu	2	Spolu	0	
		Muži	2	Muži	0	
		Ženy	0	Ženy	0	
	z toho z ČR	Spolu	1	Spolu	0	
		Muži	1	Muži	0	
		Ženy	0	Ženy	0	
	úhrn		Spolu	33	Spolu	27
			Muži	17	Muži	17
			Ženy	16	Ženy	10

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 13 - Celkový vývoj obyvateľstva v obci (2005)

Narodení	Zomrelí	Prirodzený prírastok /úbytok	Migrácia prisťahovali	Migrácia vystťahovali	Prírastok /úbytok	Celkový prírastok (úbytok)	Stav ku koncu obdobia
38	52	-14	33	27	6	-8	4 065

Zdroj: ŠÚ SR

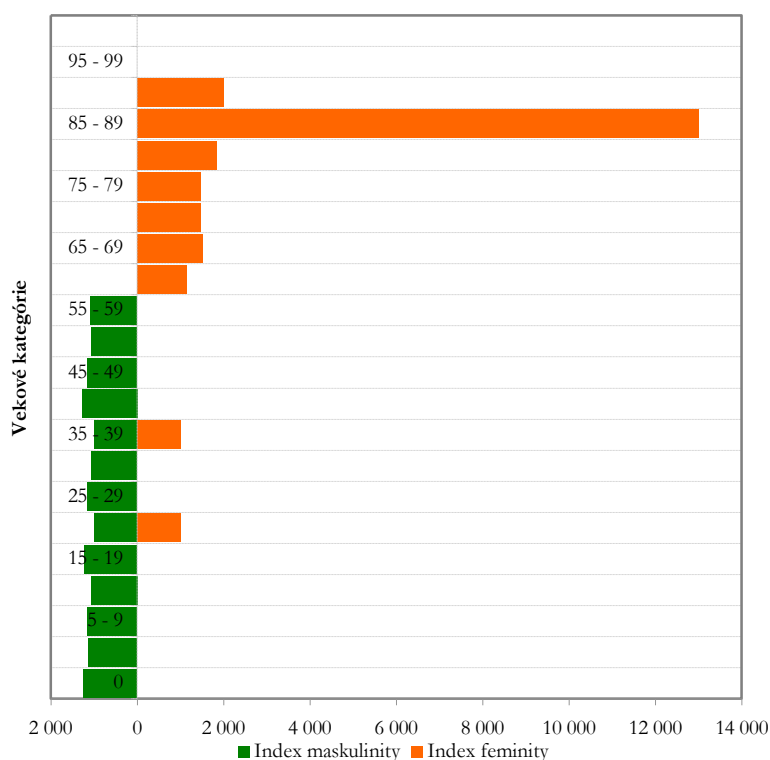
5.2 VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATELSTVA

Na zhodnotenie štruktúry obyvateľstva sa používa veľké množstvo rozličných znakov a kritérií, ktoré možno zoskupiť do troch hlavných kategórií, a to biologické znaky (štruktúra podľa pohlavia a veku), ekonomické znaky (štruktúra podľa ekonomickej aktivity) a kultúrne znak (národnostný, náboženská a vzdelanostná štruktúra). Štruktúru obyvateľstva podľa pohlavia a veku možno vyjadriť pomocou rôznych ukazovateľov, najčastejšie však prostredníctvom vekovej pyramídy, koeficientu a indexu maskulinity/femininity alebo cez tzv. index starnutia či priemerný vek. Veková pyramída je grafický spôsob vyjadrenia vekovej a pohlavnej štruktúry obyvateľstva. Na základe jej tvaru možno rozlíšiť, či ide o progresívny, stacionárny alebo regresívny typ populácie.

Koeficient maskulinity (femininity) vyjadruje percentuálny podiel mužov (žien) z celkového počtu obyvateľov. Index maskulinity (femininity) udáva vzájomný podiel osôb jedného pohlavia k druhému, najčastejšie na 1000 osôb druhého pohlavia. Index starnutia zase udáva podiel obyvateľstva 60 a viac ročných na mladé obyvateľstvo (0 – 14 ročne), ktorý sa vynásobí 100. V roku 2005 dosahoval koeficient maskulinity hodnotu 50,3%, čo znamená, že mierne prevládajúcou vekovou kategóriou v obci boli muži. (Z celkového počtu obyvateľov obce v roku 2005 bolo 2020 žien a 2045 mužov). Na 1000 mužov v tomto roku pripadalo približne 1012 žien. Ako možno vidieť na grafe znázorňujúcom jednotlivé indexy femininity a maskulinity v obci, nebolo tomu tak vždy.

Do vekovej kategórie 0-59 rokov prevláda v obci mužské pohlavie, v období od 20 do 25 rokov a v období 35 do 39 rokov sú počty medzi mužským a ženským pohlavím vyrovnané. Od roku 60 a vyššie začína prevládať ženské pohlavie nad mužským. V tomto prípade aj tu je možno sledovať jav tzv. mužskej nadúmrtnosti, kedy po vekovej kategórii 55 – 59 rokov začínajú v obci výraznejšie prevládať ženy.

Graf č. 3 - Index femininity a maskulinity v obci Terchová k 31.12.2005

Veková štruktúra obyvateľstva je okrem demografického aj dôležitým ekonomickým ukazovateľom. Priemerný vek obyvateľov obce Terchová je 36,71 rokov. Obyvateľstvo predproduktívnom veku (0 – 14 rokov) tvorí 19,29% všetkého obyvateľstva obce v produktívnom (15 – 54Ž/59M) 61% a v poproduktívnom (60 a viac rokov) 19,66% obyvateľstva obce.

Z hľadiska ekonomickej aktivity je tento stav priaznivý, nakoľko produktívna zložka výrazne prevyšuje neproduktívnu. Čo sa však týka samotného veku obyvateľov obce Terchová možno skonštatovať, že obec má v porovnaní s celoslovenským priemerom (okolo 100 %) horší index starnutia, a to vyše 101,91 %.

Tabuľka č. 14 - Vekové zloženie a index maskulity/femility obyvateľstva

Veková skupina	Pohlavie			Index maskulity	Index femility
	muži	ženy	spolu		
0	20	16	36	1 250	
1 - 4	93	83	176	1 120	
5 - 9	136	117	319	1 162	
10 - 14	165	154	319	1 071	
15 - 19	175	144	314	1 215	
20 - 24	157	157	338	1 000	1000
25 - 29	180	158	327	1 139	
30 - 34	168	159	282	1 057	
35 - 39	141	141	302	1 000	1000
40 - 44	169	133	245	1 271	
45 - 49	131	114	256	1 149	
50 - 54	131	125	191	1 048	
55 - 59	99	92	174	1 076	
60 - 64	81	93	158		1148
65 - 69	63	95	155		1508
70 - 74	63	92	99		1460
75 - 79	40	59	77		1475
80 - 84	27	50	28		1852
85 - 89	2	26	12		13000
90 - 94	4	8	4		2000
95 - 99	0	4	0		
100	0	0	36		
Spolu	2 045	2 020	4 065		

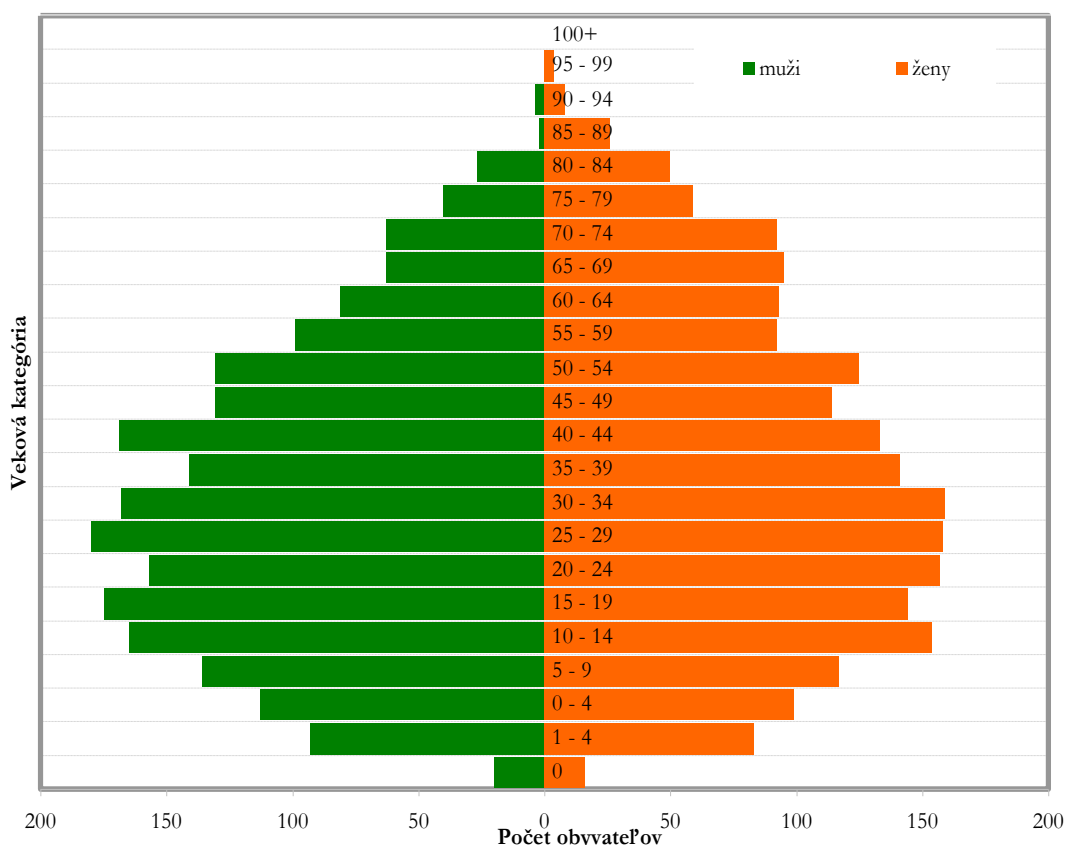
Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 15 - Veková štruktúra obyvateľstva

Vekové skupiny	Pohlavie					
	muži	%	ženy	%	spolu	%
0-14	414	20,24	370	18,31	784	19,28
15-59M/54/Ž	1351	66,06	1131	55,99	2482	61,05
60+M/55+Ž	280	13,69	519	25,69	799	19,65
Priemerný vek	34,86		38,57		36,71	
Index starnutia	67,63		140,27		101,91	

Zdroj: ŠÚ SR

Graf č. 4 - Veková pyramída (Zdroj ŠÚ SR)

Zdroj: ŠÚ SR

5.3 VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA

Vzdelanostnou štruktúrou obyvateľstva sa chápe dosiahnutý stupeň vzdelania. Je odrazom kultúrnej vyspelosti spoločnosti. Ovplyvňuje ju životná úroveň obyvateľstva a podmieňuje úspešný rozvoj hospodárstva vo všetkých jeho sférach. Obec Terchová sa vyznačuje priemernou vzdelanostnou štruktúrou obyvateľstva. Najviac obyvateľov obce má najvyššie dokončené vzdelanie základné (27,3% zo všetkého obyvateľstva obce). Druhým najvyšším dosiahnutým stupňom vzdelania je učňovské bez maturity 26,5 %. 12 % obyvateľov obce má úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou. Vysokoškolsky vzdelaní ľudia predstavujú skoro 2,2% všetkého obyvateľstva. Z nich najviac je univerzitného zamerania (44%). Pre potreby regionálneho trhu práce je táto vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce zatiaľ vyhovujúca. Treba si však uvedomiť, že v súčasnosti má vzdelanostná úroveň obyvateľstva čoraz vyššiu hodnotu a to v súvislosti s príchodom tak domácich ako aj zahraničných investorov, ktorí neustále zvyšujú kvalifikačné nároky na svojich zamestnancov. Pre porovnanie na Slovensku je vzdelanostná štruktúra nasledovná: 26 % úplné stredoškolské vzdelanie, 21 % základné vzdelanie, 20 % učňovské bez maturity a 7 % vysokoškolské vzdelanie.

Tabuľka č. 16 - Vzdelanostná štruktúra obce Terchová

Skončený stupeň školského vzdelania	Počet obyvateľov	%
Základné	1,120	27,32
Učňovské (bez maturity)	1,086	26,49
Stredné odborné (bez maturity)	101	2,46
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	145	3,53
Úplné stredné odborné (s maturitou)	498	12,14
Úplné stredné všeobecné	73	1,78
Vyššie	11	0,26
Vysokoškolské bakalárske	3	0,07
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	83	2,02
Vysokoškolské doktorandské	7	0,17
Vysokoškolské spolu	93	2,26
Vysokoškolské podľa zamerania:		
- univerzitné	41	44,08
- technické	18	19,35
- ekonomické	24	25,80
- poľnohospodárske	8	8,60
- ostatné	2	2,15
Ostatní bez udania školského vzdelania	22	0,53
Ostatní bez školského vzdelania	35	0,85
Deti do 16 rokov	915	22,32
Úhrn	4,099	100

Zdroj: ŠÚ SR

5.4 NÁRODNOSTNÁ A NÁBOŽENSKÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA

Národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva sú výsledkom dlhodobého vývoja a v podstatnej miere so sebou úzko súvisia. V obci sú takpovediac homogénne. Vyše 99 % všetkého obyvateľstva obce predstavujú obyvatelia slovenskej národnosti. Druhou najpočetnejšou národnosťou je česká národnosť, ktorá tvorí 0,37 % všetkého obyvateľstva obce.

Tabuľka č. 17 - Národnostná štruktúra obyvateľstva

Národnosť	Počet obyvateľov	%
Slovenská	4 063	99,12
Maďarská	1	0,024
Česká	13	0,317
Poľská	1	0,024
Chorvátska	1	0,024
Ostatné, nezistené	20	0,48
Spolu	4 099	100

Zdroj: ŠÚ SR

Čo sa týka náboženskej štruktúry obce Terchová, prevláda rímskokatolícke vierovyznanie (97,4%). Za ním nasleduje nezistené vierovyznanie (1,1%) a bez vyznania (0,95%). Z ostatných

cirkví je najviac zastúpená gréckokatolícka cirkev a evanjelická cirkev augsburského vyznania. Vyznáva ich ale len 0,17% a 0,14% obyvateľov obce (stav k 26. 5. 2001). Náboženská štruktúra obyvateľstva (k 26. 5. 2001) je znázornená v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 18 - Náboženská štruktúra obyvateľstva k 26. 5. 2001

Náboženské vyznanie	Počet obyvateľov	%
Rímskokatolícka cirkev	3 993	97,4
Gréckokatolícka cirkev	7	0,17
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	6	0,14
Starokatolícka cirkev	2	0,04
Cirkev československá husitská	1	0,02
Nábožens. spoločnosť Jehovovi svedkovia	1	0,02
Ostatné	2	0,04
Bez vyznania	39	0,95
Nezistené	48	1,1
Spolu	4099	100

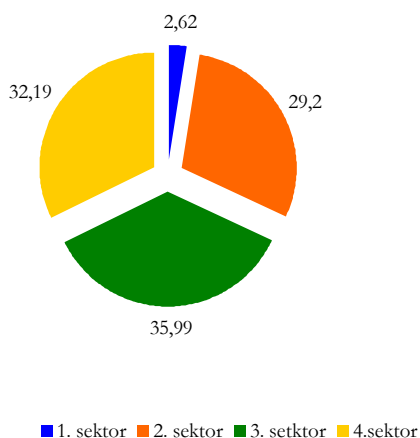
Zdroj: ŠÚ SR

5.5 ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽSTVA PODĽA EKONOMICKEJ AKTIVITY

Podľa posledného sčítania obyvateľstva v roku 2001 mala obec Terchová 1945 ekonomicky aktívnych obyvateľov, čo predstavovalo 47,5 % všetkého obyvateľstva obce (EAO Slovenska tvorí 50,1%). Z nich bolo 1573 pracujúcich a 372 nezamestnaných.

Najviac pracujúceho EAO je zamestnaných v tretom sektore hospodárstva – v sektore služieb 35,99%. Potom nasleduje štvrtý sektor 32,19% a najmenej obyvateľov bolo zamestnaných v prvom sektore - poľnohospodárstve (2,62%). V druhom sektore pracovalo 29,20% EAO. Konkrétnejšie, najviac obyvateľov pracovalo (okolo 18,04%) v oblasti stavebníctva, skoro 9% v priemyselnej výrobe a 8,4% v oblasti hotely a reštaurácie. Podrobnejší rozbor, vrátane konkrétneho zastúpenia zamestnaných do jednotlivých sektorov hospodárstva podľa odvetvovej klasifikácie ekonomických činností vidieť v nasledujúcom grafe a v tabuľke.

Graf č. 5 - EAO obce v jednotlivých sektoroch ekonomiky

Zdroj: SOBD 2001

Tabuľka č. 19 - EAO podľa odvetvia hospodárstva

Odvetvie hospodárstva	Počet obyvateľov	%
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a súvisiace služby	24	1,2339
Lesníctvo, ťažba dreva a pridružené služby	21	1,0797
Ťažba nerastných surovín	6	0,3085
Priemyselná výroba	174	8,946
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	43	2,2108
Stavebníctvo	351	18,046
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	132	6,7866
Hotely a reštaurácie	164	8,4319
Doprava, skladovanie a spoje	58	2,982
Peňažníctvo a poisťovníctvo	13	0,6684
Nehnuteľnosti, prenajímanie a obchodné služby, výskum a vývoj	12	0,617
Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	124	6,3753
Školstvo	82	4,2159
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	82	4,2159
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	33	1,6967
Súkromné domácnosti s domácim personálom	1	0,0514
EA bez udania odvetví	625	32,134
Spolu	1 945	100

Zdroj: SOBD 2001

Zo všetkých ekonomicky aktívnych obyvateľov obce Terchová však vyše 34% odchádza za prácou mimo svoju obec. Najčastejšie je to do mesta Žilina, prípadne do susedných obcí. Týka sa to hlavne takých odvetví hospodárstva ako priemyselná výroba a stavebníctvo. Ako už bolo vyššie spomenuté, obec Terchová dosahovala mieru nezamestnanosti v septembri 2006 7,7 %. Približne 50% z celkového počtu cca 130 nezamestnaných osôb sa zúčastňuje aktivačných prác v obci.

Tabuľka č. 20 - EAO podľa druhu zamestnania a dochádzky za prácou

Odvetvie hospodárstva	Počet obyvateľov	%
Lesníctvo, ťažba dreva a pridružené služby	13	1,91%
Ťažba nerastných surovín	6	0,88%
Priemyselná výroba	95	13,99%
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	31	4,57%
Stavebníctvo	206	30,34%
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	50	7,36%
Hotely a reštaurácie	13	1,91%
Doprava, skladovanie a spoje	42	6,19%
Peňažníctvo a poisťovníctvo	8	1,18%
Nehnuteľnosti, prenajímanie a obchodné služby, výskum a vývoj	11	1,62%
Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	24	3,53%
Školstvo	14	2,06%
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	35	5,15%

Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	11	1,62%
Súkromné domácnosti s domácim personálom	1	0,15%
EA bez udania odvetví	114	16,79%
Spolu	679	100,00%

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka č. 21 - Obyvateľstvo obce podľa stupňa ekonomickej aktivity

EAO		z toho			
spolu	v %	na materskej dovolenke	pracujúci dôchodcovia	vypomáhajúci v rodinnom podniku	nezamestnaní
1945	47,5	156	13	2	372

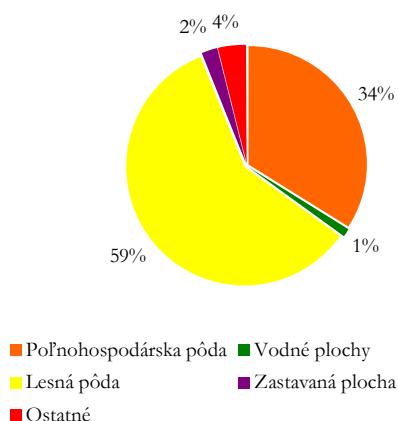
Zdroj: ŠÚ SR

6 HOSPODÁRSTVO

Hospodárska činnosť je základným prejavom ekonomickej aktivity človeka, nakoľko sa na jej základe rozvíjajú možnosti celej spoločnosti, ale aj jej jednotlivých skupín a členov. Hospodárstvo možno charakterizovať z rôznych hľadísk, najčastejšie však podľa odvetvovej a veľkostnej štruktúry. Súčasná hospodárska štruktúra obce Terchová je výsledkom dlhého historického vývoja, počas ktorého sa však štruktúra hospodárstva obce výrazne nezmenila. Obec si dlho zachovávala typický poľnohospodársky ráz. V posledných rokoch sa ale aj v samotnej obci a v jej okolí začal prejavovať rozvoj cestovného ruchu a príchod zahraničných firiem a investícií. Spolu s nimi sa začína akýsi synergický efekt rozvoja, ktorého dopady sa neraz prejavujú až po niekoľkých rokoch.

Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo výraznou mierou závisia od prírodných podmienok daného územia. Územie obce Terchová bolo poľnohospodársky využívané už od najstarších čias. Poľnohospodárska pôda ma v obci stále dominantné postavenie. Celková výmera pôdneho fondu obce Terchová je 84 541 848 m². Stupeň poľnohospodárskeho využitia v obci (udáva podiel poľnohospodársky obrábanej pôdy z celkovej výmery obce) tvorí 34 %. Obec však nepatrí medzi významné poľnohospodárske oblasti Slovenska. Príčinu možno hľadať hlavne v prírodných pomeroch územia. V dôsledku fyzikogeografických pomerov patrí Terchová do typu rastlinnej produkcie so strednou intenzifikáciou, s malou produkciou, trhovosťou a efektívnosťou priamych nákladov. Čo sa týka štruktúry rastlinnej produkcie, je skôr pasienkarsko-lúčno-zemiakarska. Konkrétne sa obec Terchová zaraďuje do zemiakarsko-ovsenej oblasti. Rastlinná výroba je zameraná hlavne na pestovanie nenáročných poľnohospodárskych plodín ako zemiakov, krmovín a menej náročných obilnín. Živočíšna výroba sa zameriava na chov oviec a dobytky. V katastri obce Terchová sa nachádza jedno poľnohospodárske družstvo. Lesy tvoria 59 % rozlohy obce Terchová (v rámci SR pokrývajú 41 % rozlohy). S týmto podielom sa spájajú aj veľké zásoby dreva. Jeho ťažbu však na území do značnej miery obmedzujú chránené územia. Preto majú lesy v tejto oblasti nie produkčnú, ale skôr protieróznu a protilávinovú, vodohospodársku a výchovno-výskumnú funkciu. V jednotlivých obciach obce Terchová sa v závislosti od nadmorskej výšky nachádza dubovo – bukový, bukový, smrekovo – bukovo – jedľový, smrekový a kosodrevinový lesný vegetačný stupeň. Najrozšírenejšou drevinou je buk a smrek. Lesy tu predstavujú výrazný rozvojový potenciál tohto územia, nakoľko sú trvalo obnoviteľným zdrojom so širokým využitím. Pokiaľ je rozvoj lesného hospodárstva nasmerovaný na obnoviteľnosť týchto zdrojov, vytvára aj dodatočné pracovné príležitosti. V obci Terchová sa nachádza pila v osade Šípková.

Graf č. 6 - Stupeň poľnohospodárskeho využitia v obci Terchová

Dôležitou súčasťou ekonomiky a národného hospodárstva vôbec je priemysel, ktorý sa aj napriek neustálemu rastu podielu terciérneho sektora významnou mierou podieľa tak na zamestnanosti ako aj na tvorbe hrubého domáceho produktu. Aj keď sa v súčasnosti začína v priemysle prejavovať pokles zamestnanosti, v prípade obce Terchová to nie je celkom tak. V jej okolí pôsobí viacero firiem ako napríklad Krasplast AMG v Krasňanoch, ktorá sa zaoberá výrobou textílií, konkrétne čalúnenia a zamestnáva okolo 100 zamestnancov a firma ALENCON Krasplast a COBA Krasplast v Terchovej ktorá vyrába obaly z plastov. Drevospracujúci priemysel je v obci zastúpený prevádzkami píľ. Okrem nich sa vo Varíne nachádza vápenka Dolvap a sklad čpavku, z ktorého sa čpavok prepravuje priamo do prevádzky Aquachemie v Žiline. Severozápadným smerom od obce Terchová sa nachádzajú transformovne Stredoslovenskej energetiky. Významné postavenie medzi týmito firmami má i KIA Motors Slovakia v Tepličke nad Váhom. V súčasnosti (máj 2007) zamestnáva okolo 1800 pracovníkov. Do spustenia jej úplnej prevádzky plánujú navýšiť tento počet zhruba o ďalších 1200 zamestnancov.

6.1 PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY V MESTE A ICH ŠTRUKTÚRA

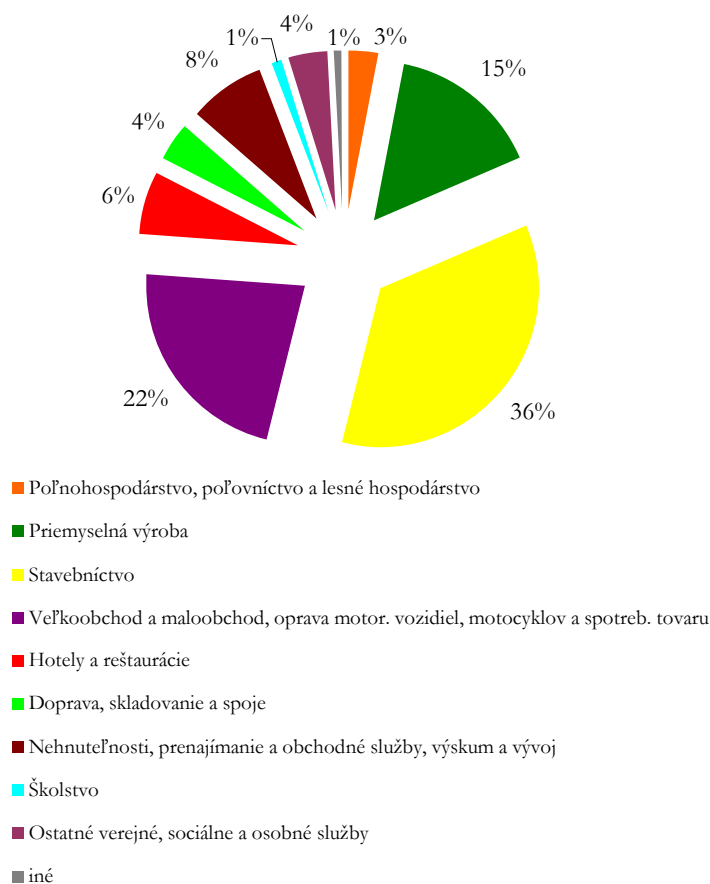
Prehľad ekonomických subjektov v obci Terchová poskytuje nasledujúca tabuľka a graf. V obci pôsobí 782 ekonomických subjektov, z ktorých najviac podniká v oblasti stavebníctva 599, veľkoobchodu a maloobchodu, opravy motorových vozidiel, motocyklu a spotrebného tovaru (48%) a priemyselnej výroby (33,3%). Keďže tento prehľad je podľa OKEČ, je možné, že niektoré firmy sa v počtoch opakujú (jedna spoločnosť má priznaných viacero OKEČ-ov).

Tabuľka č. 22 - Ekonomické subjekty v obci podľa odvetvia hospodárstva

Odvetvie hospodárstva	Počet subjektov	%
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesné hospodárstvo	54	6.91
Priemyselná výroba	260	33.3
Stavebníctvo	599	76.7
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motor. vozidiel, motocyklov a spotreb. tovaru	375	48
Hotely a reštaurácie	108	13.8
Doprava, skladovanie a spoje	66	8.45
Peňažníctvo a poisťovníctvo	4	0.51
Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné služby, výskum a vývoj	132	16.9
Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	1	0.13
Školstvo	16	2.05
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	7	0.9
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	69	8.83
Exteritoriálne organizácie a združenia	0	0
Počet subjektov v obci	781	100

Zdroj: Register organizácií SR, INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky

Graf č. 7 - Ekonomické subjekty v obci podľa odvetvia hospodárstva

Zdroj: Infostat

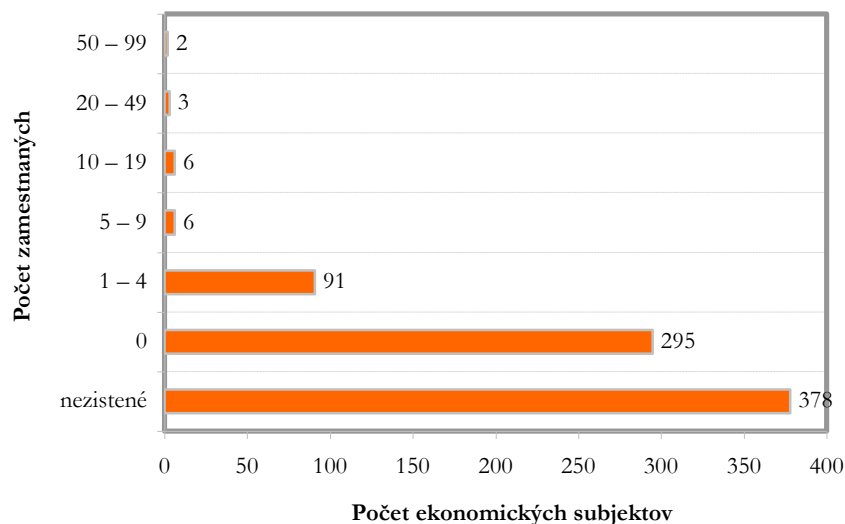
Z hľadiska počtu zamestnancov pôsobia v obci hlavne malí podnikatelia – živnostníci bez zamestnancov (spolu ich je 295, čo predstavuje 37,7 % všetkých subjektov v obci). Celkovo v obci pôsobia malé ekonomické subjekty – do 4 zamestnancov (91 subjektov). Veľké zastúpenie predstavujú subjekty s nezisteným počtom zamestnancov (378, skoro 49%), zastúpenie ostatných ekonomických subjektov je zachytené v nasledujúcej tabuľke a v grafe.

Tabuľka č. 23 - Ekonomické subjekty v obci podľa počtu zamestnancov

Počet zamestnancov	Počet subjektov	%
nezistené	378	48.40
0	295	37.77
1 – 4	91	11.65
5 – 9	6	0.76
10 – 19	6	0.76
20 – 49	3	0.38
50 – 99	2	0.25
100 – 199	0	0
200 +	0	0

Zdroj: Register organizácií SR, INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky

Graf č. 8 - Ekonomické subjekty v obci podľa počtu zamestnancov

Zdroj: Infostat

Z hľadiska právnej formy, ako už bolo vyššie naznačené, najvýznamnejšie postavenie v obci majú podnikatelia - fyzické osoby. Spolu je ich 676. Predstavujú tak vyše 86,6% všetkých ekonomických subjektov v obci. Z nich sa najviac venujú stavebníctvu, veľkoobchodu, maloobchodu, oprave motorových vozidiel. Okrem toho v obci pôsobí 43 samostatne hospodáriacich roľníkov (5%), 26 spoločností s ručením obmedzeným (skoro 3,5%) a 11 združení (1,41%). Ostatné zastúpenie je znázornené nasledujúcou tabuľkou.

Tabuľka č. 24 - Ekonomické subjekty v obci podľa právnej formy

Právna forma	Počet podnikov	%
Cirkevná organizácia	1	0.13
Družstvo	1	0.13
Nadácia	1	0.13
Neinvestičný fond	1	0.13
Obec, mesto	1	0.13
Organizačná jednotka zdruzenia	2	0.26
Podnikateľ – fyzická osoba	676	86.6
Príspevková organizácia	1	0.13
Rozpočtová organizácia	3	0.38
Samostatne hospodáriaci roľník	43	5.51
Slobodné povolanie – fyzická osoba podnikajúca na základe iného ako živnostenského zákona	6	0.77
Spoločenstvá vlastníkov pozemkov, bytov a pod.	7	0.9
Spoločnosť s ručením obmedzeným	26	3.33
Záujmové združenie právnických osôb	1	0.13

Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub, ai.)	11	1.41
Spolu	781	100

Zdroj: Register organizácií SR, INFOSTAT, Inštitút informatiky a štatistiky

Podnikateľské subjekty v obci Terchová sa vzhľadom na uvedené skutočnosti logicky vyznačujú aj ročným obratom. 248 subjektov (približne 32%) dosahuje ročný obrat do 1 milióna Sk, ak sa do toho neráta 493 subjektov (63%) s nezisteným obratom. Do 5 miliónov Sk ročného obratu vykazuje 26 subjektov (3,3%), do 10 miliónov vykazujú 3 subjekty (0,38%), do 50 miliónov je to 8 subjektov (1,02) a dva subjekty vykazujú ročný obrat viac ako 100 miliónov ročne.

Tabuľka č. 25 - Ekonomické subjekty v obci podľa výšky obratu

Ročný obrat	Počet subjektov	%
menej ako 0	1	0.12
0 – 0,9	248	31.75
1 – 4,9	26	3.32
5 – 9,9	3	0.38
10 – 49	8	1.02
50 – 99	0	0
100 +	2	0.25
nezistené	493	63.12

Zdroj: ŠÚ SR

7 CESTOVNÝ RUCH

Potenciál územia pre cestovný ruch, teda akési rozdiely v spôsobilosti krajiny pre rozvoj cestovného ruchu umožňuje hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov. K lokalizačným predpokladom pre cestovný ruch (tzv. primárna ponuka) zaraďujeme:

- Prírodný potenciál - ponuka daná prírodou (pohoria, flóra, fauna,..).
- Kultúrny a kultúrno-historický potenciál - antropogénna ponuka záujmového územia.

Realizačné predpoklady (sekundárna ponuka) predstavujú:

- Supraštruktúra cestovného ruchu (ubytovacie a stravovacie zariadenia).
- Infraštruktúra cestovného ruchu (cestovné kancelárie, turistické informačné kancelárie, zmenárne).
- Všeobecná infraštruktúra (športovno-rekreačné zariadenia a aktivity, kultúrno – spoločenské zariadenia, organizované podujatia).

7.1 ANALÝZA PRIMÁRNEJ PONUKY

Primárna ponuka je rozhodujúcim faktorom, ktorý ovplyvňuje úspech na trhu cestovného ruchu. Primárna ponuka je daná prírodou (napr. pohoria, flóra a fauna, chránené územia, termálne a minerálne pramene, ap.). Bližší popis primárnej ponuky obce Terchová je uvedený nižšie.

7.1.1 Prírodné podmienky

Z prírodných predpokladov pre cestovný ruch sa vo vzťahu k rekreačným aktivitám uplatňuje hlavne reliéf, klíma, vodstvo, rastlinstvo a živočíšstvo.

Hlavné oblasti výskytu cestovného ruchu určuje práve rôznorodosť reliéfu. K základným charakteristikám, ktoré vyjadrujú rôzne vlastnosti reliéfu a majú vplyv na rozšírenie a kvalitu podmienok pre rozvoj cestovného ruchu možno zaradiť:

- nadmorskú výšku územia,
- relatívnu výškovú členitosť reliéfu,
- stredný uhol sklonu reliéfu,
- expozíciu reliéfu,
- výskyt kontrastných foriem reliéfu, ktoré sú atraktívne z hľadiska cestovného ruchu,
- estetickú hodnotu výhľadov do okolia (Mariot, P., 1983).

Obec Terchová sa rozprestiera v geomorfologických celkoch Žilinská kotlina, Malá Fatra a Kysucká vrchovina. Z morfografického hľadiska sa tu nachádza všetkých päť typov reliéfu: roviny, pahorkatiny, vrchoviny, hornatiny aj veľhornatiny. Celé územie zasahuje do stupňa vysočín (nad 300 m n. m.), konkrétne sa jeho nadmorská výška pohybuje v rozpätí od 335 m n. m. po 1709 m n. m. V rámci týchto výškových stupňov existujú rôzne geomorfologicky podmienené predpoklady pre cestovný ruch. Atraktivita územia tu vzrastá so stúpajúcou nadmorskou výškou.

V Kysuckej vrchovine prevláda vrchovinový až hornatinový typ reliéfu. Nachádzajú sa tu bradlá a bradlové tvrdoše. V Malej Fatre sa vyskytuje vysočinový podhôrny až veľhorský typ reliéfu. Krivánska Malá Fatra ponúka celoročnú turistiku s gravitačným zázemím presahujúcim hranice Slovenska. Lučanská Malá Fatra má odlišný ráz, so širokým plochým chrbtom s hôľnym reliéfom, ktorý taktiež ponúka možnosti celoročnej turistiky. Jej gravitačné zázemie však ostáva v rámci Slovenska.

Relatívna výšková členitosť reliéfu významne ovplyvňuje estetickú hodnotu krajiny a je dôležitým ukazovateľom vhodnosti územia najmä pre turistiku a zimné športy. Časti klesajúce pod 400- metrovú vrstevnicu predstavujú rovinný typ reliéfu s relatívnou výškovou členitosťou 0 - 30 m.. Vyššie časti patriace do vrchovinného typu reliéfu majú relatívnu výškovú členitosť 101 – 310 m. S relatívnou výškovou členitosťou úzko súvisí stredný uhol sklonu reliéfu. Pre turistiku sú optimálne terény so sklonom 5 °- 10 °, pre zimné športy 10 °– 20 °. V Žilinskej kotline majú svahy spravidla stredné sklony od 4 – 10 °. Pre túto oblasť sú vhodné rekreačné aktivity formy pasívneho odpočinku. V horských masívoch obklopujúcich kotlinu (Malá Fatra, Kysucká vrchovina) majú stredné sklony svahov 14 - 24 ° a viac.

Expozícia reliéfu voči svetovým stranám sa vyjadruje určením orientácie svahov. Berie sa do úvahy hlavne pri rozmiestňovaní materiálno – technickej základne cestovného ruchu. Chatárenie, loptové hry, pasívny odpočinok a záhradkárčenie uprednostňujú južnú, juhovýchodnú, resp. juhozápadnú expoziáciu reliéfu, lyžovanie a sánkovanie vhodne využívajú aj orientáciu na sever. Malá Fatra je však rozčlenená početnými dolinami, ktoré tak umožňujú expoziáciu svahu na sever.

Ďalšou charakteristikou je výskyt kontrastných foriem reliéfu, ktoré sú atraktívne z hľadiska cestovného ruchu, to znamená foriem, ktoré svojím pôvodom, tvarom alebo inou osobitosťou vzbudzujú záujem účastníkov cestovného ruchu. Zaujímavé a vyhľadávané sú najmä tie prvky a javy, ktoré sa vyskytujú ojedinele, respektíve sa ich výskyt viaže iba na jedno územie. Rozoznávajú sa tri druhy kontrastných foriem reliéfu: bodové, líniové, plošné. V katastri obce Terchová sa nachádza množstvo takýchto foriem. Mimoriadne zaujímavé sú príkrovové trosky masívov Veľkého a Malého Rozsutca, Bobôt a Sokolia. Bralný reliéf na dolomitoch a vápencoch chočského príkrovu vytvára v oblasti Vrátnej výraznú a veľmi atraktívnu scenériu vrcholov a strání, ktorá ostro kontrastuje s hladko modelovaným reliéfom na menej odolných slienitých vápencoch, slieňoch či bridliciach. Bralný reliéf sa vyznačuje aj množstvom bizarných skalných útvarov (Mních, Ťava, Fajky nad Dolnými dierami...) v podobe veží, bášť, stĺpov, skalných miest a tiesňav, ktoré majú na niektorých miestach charakter kaňonov (Diery). Na viacerých miestach sa vytvorili aj škrapy, závrty, priepasti, vyvieracky a jaskyne. Jaskynné systémy sú však vzhľadom na malú mocnosť vápencov ojedinelé a menších rozmerov. Okrem toho nie sú sprístupnené verejnosti. V najvyšších polohách Malej Fatry sa môžeme dokonca stretnúť s glaciálnymi tvarmi (kar pod Chlebom), aj keď je prítomnosť ľadovca v tejto oblasti diskutabilná. Osobitú

prít'azlivosť má riečny reliéf. Množstvo kaskád, perej, krútnavových hrncov či vodopádov vytvára napríklad potok Vrátnanka pri prechode Tiesňavami. V tejto súvislosti sú mimoriadne atraktívne samotné Nové, Horné i Dolné Diery alebo vodopád Skok v závere Vrátnanskej doliny.

Estetická hodnota výhľadov do okolia predstavuje značne subjektívne hodnotenie reliéfu. Túto požiadavku spĺňajú viaceré lokality daného územia. Vrcholové hrebeňové partie pohoria Malá Fatra ponúkajú svojim značným prevýšením nad okolím možnosť mnohých jedinečných výhľadov do hlbokých dolín, ale i na najbližšie či vzdialenejšie horské masívy a vôbec na celú Žilinskú a Turčiansku kotlinu.

Z hľadiska cestovného ruchu sa teda jedná o veľmi atraktívne územie s hlboko až extrémne rezaným reliéfom, s rôznymi jeho kontrastnými formami a krásnymi výhľadmi do okolia. Pre rozvoj cestovného ruchu je však potrebné zhodnotiť aj ďalšie zložky lokalizačných predpokladov.

Klíma je ďalší významný komponent zo skupiny lokalizačných predpokladov pre cestovný ruch, ktorý buď priamo alebo nepriamo ovplyvňuje rekreačné aktivity v regióne. Pri hodnotení vplyvov klímy na rozvoj cestovného ruchu sa sledujú tieto klimatické prvky: teplota vzduchu, snehová pokrývka, slnečný svit, hmly, veternosť a zrážky.

Celá oblasť leží v miernom pásme, v zóne vplyvu oceánskeho aj pevninského podnebia, čo sa odráža aj na premenlivosti počasia. Silne členitý reliéf vápencových a dolomitových pohorí podmieňuje rýchle zmeny teploty a vlhkosti vzduchu. Obec Terchová patrí z hlavnej časti do mierne teplej klimatickej oblasti, samozrejme, okrem najvyšších častí pohoria Malá Fatra. Priemerná ročná teplota sa pohybuje okolo 10° Celzia, vo vrcholových častiach je to 2 - 6° Celzia. Pre letnú pešiu turistiku a pobyty v prírode s rôznym zameraním je vhodné mierne teplé letné obdobie, počas ktorých sa priemerné denné teploty pohybujú od 10 do 15° Celzia. Vo výške 900 m n. m. je ich na tomto území v priemere 127. Pre lyžovanie je zase rozhodujúci počet dní so snehovou prikrývkou nad 20 cm, ktorý je však závislý od nadmorskej výšky, expozície, prevládajúceho vetra či charakteru povrchu pôdy a jej vegetácie. Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou je v Malej Fatre okolo 80 – 100, v kotline približne 70. V najvyšších polohách sa snehová pokrývka udrží aj 180 dní a výška snehu presahuje 120 cm. Najteplejším mesiacom je júl s priemernou teplotou v kotline 17° Celzia, v Malej Fatre 13- 15° Celzia. Najchladnejším mesiacom je naopak január, s priemernou teplotou v kotline – 4° Celzia, vo vyšších polohách -7° Celzia a na hrebeňoch Malej Fatre až - 12° Celzia.

Prítomnosť vodstva má takisto veľký význam na rozvoj cestovného ruchu. Rozvoj sezónneho rekreačného cestovného ruchu podporujú napríklad povrchové vody. V skúmanej oblasti sa však nevyskytujú významnejšie vodné toky a plochy.

Vplyv rastlínstva a živočíšstva na rozvoj cestovného ruchu je rozmanitý a mení sa počas roka. Vplýva na estetické aspekty celkového vzhľadu krajiny, súčasne pôsobí ako činiteľ určujúci atraktivnosť krajiny. Ďalší vplyv súvisí s jeho zdravotnými účinkami - produkciou kyslíka a osviežujúcim pôsobením vegetácie na zrakové, sluchové, čuchové i sluchové zmysly človeka. Lesné porasty predstavujú hlavné územia záujmu účastníkov cestovného ruchu, kým plošne väčšie nezalesnené územia s bylinnou vegetáciou sa zvyčajne hodnotia ako menej prít'azlivé (Mariot, 1983) V našich zemepisných šírkach pôsobí rastlínstvo vo zvýšenej miere len ako doplnujúci faktor pre rozvoj cestovného ruchu, pritom však plní významnú estetickú funkciu (Plesník, 1985) Keďže oblasť obce Terchová je bohatá na flóru i faunu, dokonca sa na jej území vyskytuje niekoľko endemických a reliktných druhov, táto oblasť je preto z estetického hľadiska mimoriadne významná pre rozvoj cestovného ruchu. Pritom ale treba dôsledne dbať na ich ochranu.

Živočíšstvo vplýva na rozvoj cestovného ruchu prostredníctvom možností pre poľovníctvo, rybolov či výskyt rezervácií chránenej zveri. Osobitú estetickú hodnotu

a prítlačivosť tohto regiónu vytvára aj napríklad spev vtákov, let dravcov, pestré farby motýľov či plachý útek lesnej zveri pred človekom ako prirodzený prejav miestnej fauny. To všetko človeka obohacuje o zážitky, má inšpiratívny účinok a prispieva k celkovému psychickému uvoľneniu. Rastlinstvo a živočíšstvo tak prispieva k celkovej atraktivnosti tohto územia, pričom na seba viaže také aktivity ako napríklad poľovníctvo, ale hlavne fotografovanie vzácných a jedinečných druhov.

Celé územie obce Terchová zasahuje do Národného parku Malá Fatra a do jeho ochranného pásma. Do katastra obce Terchová okrem toho zasahuje aj chránená krajinná oblasť Kysuce.

Z hľadiska prírodných predpokladov pre cestovný ruch disponuje Terchová obrovskými možnosťami celoročného turistického využitia. Jeho potenciál je rozdelený do dvoch oblastí: letná rekreácia (turistika, cykloturistika, mototuristika, horolezectvo, rekreácia spojená s kúpaním, rybolov, jazdectvo, poľovníctvo, hubárstvo) a zimná rekreácia (turistika, zimné športy a rekreácia)

Na území Terchovej sa nachádza množstvo značkovaných, ale aj neznačkovaných turistických chodníkov. Nájdeme tu 2 náučné chodníky charakteru populárno-náučnej exkurzie, ktoré prostredníctvom informačných paneloch osadených v teréne sprostredkovávajú prírodné a kultúrno-historické pomery miestneho regiónu. Sú to:

1. Náučný chodník Jánošíkovým chotárom: v dĺžke 13, 5 km a 6 hod., 10 informačných panelov zameraných na históriu obce Terchová, na ľudového hrdinu Juraja Jánošíka, ľudové zvyklosti a tradície, folklór a ľudovú architektúru a na miestnu faunu a flóru. Náučný chodník Štefanová - Podžiar - Dolné Diery - Nové Diery - Podžiar – Štefanová (Hotel Boboty) – v dĺžke 3 km a 2 hodiny, 10 informačných panelov.

Turistické chodníky prechádzajúce priamo, alebo časťou cez obec Terchová:

2. Nové Diery - Podžiar - Štefanová (žltá značka č. 8663)
3. Biely Potok - Podžiar - Tesná rizňa - Medzirozsutce - Pod Rozsutcom (vrstevnicový chodník - Osnica - Magura - Párnica (modrá značka č. 2754)
4. Vyšné Kamence - Podolina - Obšivanka - Malé Nocľahy - Tiesňavy (modrá značka č. 2752) (Vyšné Kamence - Obšivanka - Malé Nocľahy (od 1. marca do 15. júna pre návštevníkov uzatvorená)
5. Malé Nocľahy - Sokolie - Príslop (žltá značka č. 8660)
6. Štefanová - Grúň - Starý Dvor - sedlo Príslop - Baraniarky - Kravarské - horná stanica sedačkovej lanovky (modrá značka č. 2753)
7. Sokolie - Chata pod Sokolím (zelená značka č. 5663)
8. Hotel Diery - osada Podrozsutec - Malý Rozsutec - Medzirozsutce (zelená značka č. 5661)
9. Kopanica - sedlo Príslop nad Bielou - sedlo Zákres - sedlo Medzirozsutce - Veľký Rozsutec - sedlo Medziholie - Stoh - Poludňový Grúň - Chleb - Veľký Kriváň - Malý Kriváň - Suchý - Hradská dolina (červená značka č. 0802) (Medzirozsutce - Veľký Rozsutec - Medziholie od 1. marca do 15. júna pre návštevníkov uzatvorená)
10. Príslop nad Bielou - sedlo Medziholie - Stohové sedlo (žltá značka č. 8652)
11. Stoh - Žobrák - Kraľovany (zelená značka č. 5561)
12. Sedlo za Hromovým - Chata pod Chlebom (žltá značka č. 8670)
13. Štefanová - Huty (zelená značka č. 5661)
14. Huty - Pod Pálenicou (žltá značka č. 8664)
15. Štefanová - Medziholie (zelená značka č. 5669).
16. Biela-rázcestie - Pod Rozsutcom - dolina Bystrička (zelená značka č. 5563)
17. Sedlo Bublén - Malá Bránica (zelená značka č. 5656)
18. Chrapáky - sedlo na Koni (žltá značka č. 8661)
19. Sedlo za Kraviarskym - Stará Dolina (zelená značka č. 5668)

20. Sedlo Priehyb - Kurská dolina (modrá značka č. 2750)
21. Sedlo Vráta - sedlo Príslop pod Suchým - sedlo pod Suchým - sedlo Priehyb (žltá značka č. 8667)
22. Chata Vrátna - Snilovské sedlo - Chata pod Chlebom - Čiert'az - Šútovo (zelená značka č. 5636)
23. Poludňový Grúň - Chata na Grúni - Chata Vrátna (žltá značka č. 8666)
24. Podžiar - Boboty - Tiesňavy (zelená značka č. 5660)

Celkovo v okolí tejto oblasti sa ponúka okolo 150 km turistických značkovaných chodníkov (v Nrodnom parku Malá Fatra je to okolo 230 km). V tejto súvislosti sú mimoriadne turisticky atraktívne a vyhľadávané národné prírodné rezervácie Tiesňavy a Rozsutec.

Z pohľadu cykloturistiky je celá skúmaná oblasť prepojená sieťou cyklotrás a poskytuje zaujímavé možnosti pre horskú, ako aj cestnú cykloturistiku. Nachádzajú sa tu tak trasy športového charakteru pre cyklistov s dobrou kondíciou, ako aj trasy charakteru rekreačných výletov, ktoré sú vhodné aj pre rodiny s deťmi. Cez obec vedie štátna cesta, ktorá spája Žilinu s Oravou, takže na bicykli sa dá dostať do oboch smerov. Priamo po ceste sa dá vybrať smerom na Dolný Kubín a Kraľovany, či naopak do Žiliny a na Kysuce. Okrem toho samotná obec Terchová pozostáva z mnohých samostatných osád, ktoré sú vzájomne poprepájané lesnými cestami, ktoré sú vhodné na horskú cykloturistiku. K najvýznamnejším cyklotrasám patria:

1. - hornotížinská (Terchová – Káčerovci, 5,5 km, nenáročná),
2. - štefanovská (Lúky – Štefanová, 2 km, nenáročná),
3. - vrátnianska (Terchová – Stará dolina, 6 km, nenáročná),
4. - zázrivsko-kopaničiarska (Zázrivá – Šípková, 10 km, nenáročná),
5. - terchovsko-zázrivská (Terchová – Zázrivá – Hoľa, 20 km, stredne náročná),
6. - jánošíkovská (Terchová – Zázrivá, 14 km, náročná),
7. - terchovsko-kysucká (Terchová – Káčerovci – Hoľa, 12,5 km, náročná).

Medzi dlhšie a náročnejšie cyklotrasy sa môžu zaradiť tieto:

1. Terchová – Bránica – Belá – Belianska dolina a späť,
2. Zázrivá – Havrania – Javorisko – Stará hájenka – odbočka z trasy Terchová – Oravská Lesná (5 km),
3. Terchová – Zázrivá – Zázrivá Biela-rázcestie – Čremoš – Plešivá – Zázrivá (40 km),
4. Terchová – Zázrivá – Oravská Lesná – Múzeum Kysuckej dediny – Nová Bystrica – Stará Bystrica – Lutiše – Kubíková - Terchová (50 km).

Medzi trasy pre expertov sa zaraďuje trasa: Terchová – Zázrivá – Havrania – Okrúhlica – Javorinka – Kýčerka – Vojenné – Hroná Tížina – Terchová (40 km).

Hornatý, členitý reliéf je významný nielen pre letnú pešiu turistiku či už vyššie spomenutú cykloturistiku, ale ponúka aj viaceré horolezecké možnosti a to v oblastiach:

1. Obšivanka - lokalita: Veľká Sokolia veža, Malá Sokolia veža - okrem obdobia od 1. marca do 15. júna,
2. Tiesňavy - lokalita: Mních - okrem obdobia od 1. marca do 15. júna,
3. Dolné Diery - lokalita: Fajky,
4. Belské skaly - lokalita vo vyústení Belskej doliny,
5. dolina Bystrička (bývalý lom).

Okrem letnej rekreácie v obci Terchová je i veľa možností pre zimnú rekreáciu. Môžeme spomenúť napríklad 14 lyžiarskych vlekov. Z nich je najvyššie položená a najnavštevovanejšia Vrátna (vo výške 620 – 1709 m n. m.), ktorá ponúka možností tak pre skúsených lyžiarov, ako aj

pre začiatočníkov, snowboardistov či priaznivcov extrémneho lyžovania a skialpinizmu. Vo Vrátnej je k dispozícii 5 prepojených lokalít: Paseky, Poludňový grúň, Príslop, Tížinka a Chleb. Je tu 14 lyžiarskych vlekov, sedačková a nová 8-miestna kabínková lanovka na Chleb s celoročnou prevádzkou, umelozasnežovaný snowboardový park so skokmi, prekážkami a bordercrossovou dráhou s vlastným vlekom, bežecké trate – Chata Vrátna (4km), Štefanová (6km), Podžiar (8km), sánkarské trate – Tížinka, Pavlove lúky a skialpinistické trasy po hrebeni Malej Fatry. Celkovo je to skoro 11 km zjazdoviek. Okrem toho obec ponúka vhodné podmienky na bežecké lyžovanie (Štefanová - Starý Dvor, Poludňový Grúň - trvalé trávne porasty ohraničené okrajom lesa, priestor ohraničený dolnou hranicou lesa od Tiesňav po Starý Dvor, mnohé pre verejnosť sprístupnené turistické chodníky. Treba však podotknúť, že niektoré trasy sú stále využívané najmä miestnymi lyžiarmi a nie sú udržiavané. Navyše by bolo potrebné všetky trasy vyznačiť a zakresliť do orientačných máp umiestnených na vhodných miestach.

7.1.2 Kultúrohistorické podmienky

Kultúrne predpoklady cestovného ruchu vo svojej podstate delíme na hmotné a nehmotné. K hmotným zaraďujeme tie lokalizačné predpoklady cestovného ruchu, ktoré vznikli z tvorivej činnosti človeka (múzeá, galérie, výstavy, rôzne centrálné inštitúcie). Mnohé z nich sú podnetom pre vznik zamestnaneckého cestovného ruchu (služobný, kongresový cestovný ruch). Do tejto kategórie zaraďujeme aj samotného človeka, napríklad rôznych ľudových umelcov a iných tvorcov v oblasti remesiel, prípadne významné osobnosti či rodákov. K nehmotným predpokladom zase zaraďujeme rôzne zvyky a tradície.

Kultúrno-historické predpoklady patria k tým lokalizačným predpokladom cestovného ruchu, ktoré sa vyznačujú nejakou historickou hodnotou. Sú to predovšetkým rôzne kultúrno-historické pamiatky, ako hrady, zámky, kaštiele, kúrie, kostoly, kaplnky, kláštory, rôzne prvky ľudovej architektúry, sochy, nástenné maľby a iné. Utvárajú určitý kolorit daného prostredia, v ktorom sú významným svedectvom historického vývoja územia. Svojou atraktivnosťou vyvolávajú účasť obyvateľstva na odpočinkových formách cestovného ruchu. V tejto súvislosti si ale treba uvedomiť potrebu ich ochrany a zachovania pre budúce generácie.

V obci Terchová sa nachádza nasledovný kultúrny a kultúrno-historický potenciál:

- kostol sv. Cyrila a Metoda, nový z roku 1938, projektovaný M. M. Harmincom,
- drevený betlehem v Kostole sv. Cyrila a Metoda z roku 1967,
- pamätná izba Juraja Jánošíka zriadená v múzeu na obecnom úrade, pamätná tabuľa Juraja Jánošíka v starej škole v Terchovej,
- rodisko Juraja Jánošíka (1688 – 1713),
- rodisko Františka Adama Kollára (1718 – 1783), pedagóga a historika,
- socha Juraja Jánošíka,
- symbolický cintorín obetiam hôr (v stredisku Vrátna),
- ľudové tradície: každoročné folklórne slávnosti (Cyrilometodské dni, Jánošíkove dni, Fašiangy a i.), podujatia (Gazdovské kone, Kosenie kosou, Country fest Rozmarín, Deň Sv. Huberta, Staré nôty mladých strún Európy, Terchovský budzogáň, Beh na Poludňový Grúň) a Medzinárodné sochárske sympóziium.

Dodnes sa zachovali niektoré úkony tradičného rodinného, výročného i pracovného zvykoslovía (koledovanie na Štedrý deň, vitie vencov na Jána a podobne). Tradičné oblečenie v obci Terchová bol tzv. ľudový kroj. Rozlišoval sa mužský a ženský. Mužský odev sa skladal: plátenné gate, košeľa bez výšivky so stojatým golierom, súkenné biele nohavice s dvoma rázportkami, remeň, vesta (kabatek, lajblík), kožúšok (brusliak). V zime nosili trojštvrťový hnedý kožuch, kimonovú huňu. Obúvali si krpce, súkenné kapce (kopitcá), baganče. Na hlave nosili malý nízky klobúk s dohora vyhnutou strieškou alebo hnedú koženú čiapku. Ženský odev: spodník, oplecko (košieľka), sukňa (šorc) je zošitá so živôtikom (lajblíkom), pracovná zástera alebo sviatočná zástera, šatka. Na hrdlo sa viazala trojuholníková kosička (škosa). V zime nosili trojštvrťový biely kožuch, krátku súkennú halenu alebo priliehavé kabátiky. Obúvali si krpce, mäkké čizmy a vysoké súkenné papuče. Dievky sa česali na jeden spustený vrkoč, naprostriedku hlavy pútec. Vydaté ženy si omotali vlasy okolo hlavy a podložili podložkou (choľma) zo slamy a plátna. Od polovice 20. storočia sa už podložka nenosi. Na účes si kládli jednodielny čepiec. Na čepiec si uväzovali obdĺžnikový pás plátna (podvika) alebo veľkú štvorcovú šatku.

Bola tu rozšírená výroba bezdierkových a pastierskych píšťal, výroba a úprava sláčikových nástrojov, tzv. malých basičiek. Medzi tradičné ľudové piesne môžeme zaradiť uspávanky, krstinové, svadobné, na vohľadoch, rázovité piesne pri muzike, pri vysádzaní lesa, pri stavaní májov, na Jána, pri kosbe, pri hrabaní, žatevné a dožinkové, typické valasko-zbojnícke piesne s rázovitým prednesom vo vysokých hlasových polohách, piesne o Jánošíkovi, regrútske, vojenské, pri priadkach, koledné. Charakteristický bol dvoj-, troj-, ojedinele štvorhlas. Z tradičných tancov, ktoré sa tu vyskytovali môžeme spomenúť starosvetský čardáš, lopatkový tanec, prelamaný, odzemok. Okrem piesní a tancov bola a v súčasnosti stále je Terchová známa malou sláčikovou hudbou, ktorej sa i teraz ochotnícky venuje až niekoľko desiatok rodín.

7.2 ANALÝZA SEKUNDÁRNEJ PONUKY

Obec Terchová disponuje veľkým množstvom ubytovacích a stravovacích kapacít. Okrem toho je v obci pomerne rozvinutá individuálna chatová rekreácia a chalupárstvo. Drevené domy pôvodných obyvateľov sú súčasnými majiteľmi prispôsobované k možným potrebám a rozvoju vidieckej turistiky a ubytovania v súkromí. Prehľad jednotlivých ubytovacích a stravovacích možností je uvedený v nasledujúcich tabuľkách.

Tabuľka č. 26 - Možnosti ubytovania v obci Terchová

Druh ubytovania	Počet
Hotely	19
Penzióny	14
Chaty	37
Ubytovanie v súkromí	26
Camping	1
Spolu	97

Zdroj: www.terchova.sk

Tabuľka č. 27 - Možnosti stravovania a občerstvenia v obci Terchová

Druh ubytovania	Počet
Reštaurácie	18
Pohostinstvá	1
Vínárne	1
Pizzerie	1
Bary	4
Spolu	25

Zdroj: www.terchova.sk

V obci Terchová sa okrem vyššie spomenutých zariadení nachádza jedna turisticko-informačná kancelária a to Združenie turizmu Terchová. V obci sa taktiež nachádza peňažný ústav pobočky Slovenskej pošty a komerčná banka. Okrem toho je tam umiestnený jeden bankomat.

7.3 ZÓNOVÉ ČLENENIE TURISTICKÝCH ATRAKCIÍ

Celé územie obce Terchová leží v tzv. malofatranskom regióne cestovného ruchu, ktorý má vďaka svojej jedinečnosti a svojím predpokladom medzinárodný význam. Patrí k najvýznamnejším oblastiam cestovného ruchu na Slovensku. Spolu so Západnými, Vysokými a Nízkymi Tatrami ide o najcennejšie územia medzinárodného významu pre dlhodobý turizmus s celoročným využitím s hlavnými rekreačnými aktivitami (zimné športy, turistika, poznávanie pamiatok).

Tvorí ho masív Krivánskej Malej Fatry, ktorý sa skladá z dvoch odlišných častí. Severnú časť tvorí skupina Rozsutcov, kde sa vyskytujú atraktívne skalné hrebene ako Malý a Veľký Rozsutec (1243,3 a 1609,7 m) a Sokolie (1117 m). Oddeľujú ich hlboké, úzke doliny (Tiesňavy, Diery), ktoré sú mimoriadne zaujímavé z hľadiska pešej turistiky. Južná časť v oblasti Suchého (1468 m), Malého a Veľkého Kriváňa (1671 a 1709 m) a Chlebu (1646 m) má naopak hladko modelované svahy, vhodné najmä na lyžovanie. Na základe toho sa malofatranský región cestovného ruchu delí na dva subregióny:

- Terchovský subregión,
- Krivánsky subregión.

Práve strediskom terchovského subregiónu je kopaničiarska obec Terchová, ktorá je bránou do Vrátnej doliny a do viacerých atraktívnych turistických lokalít.

Krivánsky subregión zaberá južné stráne Krivánskej Fatry. V porovnaní s Terchovským subregiónom sa síce nevyznačuje menším významom ale nižšou intenzitou cestovného ruchu. Ten sa tu sústreďuje hlavne do vrcholových častí, kde je situovaných niekoľko horských chát. Pri južnom okraji Krivánskej Fatry, vo Varíne a Strečne, vzniklo viacero mototuristických stredísk, ktoré sa využívajú v letnej sezóne.

K zvyšovaniu cestovného ruchu patrí i atraktivnosť okolia sledovaného územia. V súvislosti s obcou Terchová môžeme spomenúť rozľahlú laznícku obec Zázrivá, ktorá je od nej vzdialená 8 km. Táto oblasť pozostáva z 11 osád a bývala jedným z najvýznamnejších stredísk pastierstva a dodnes je známa produktmi z ovčieho mlieka. Nachádza sa v styčnom bode Kysuckej Vrchoviny, Oravskej Magury a Malej Fatry, obkolesená čiastočne zalesnenými strmými grúňmi, tesnými údoliami a oblými, väčšinou odlesnenými horskými chrbtami. Okolitá príroda uspokojí aj najnáročnejších turistov, tuhé zimy a bohatosť snehovej nádielky lákajú využiť novovybudované lyžiarske stredisko v Havranej či Snowpark Lučivná.

Vo vzdialenosti 40 km od obce Terchová sa nachádza mestečko Rajecké Teplice, ktoré je známe termálnymi prameňmi dosahujúcimi teplotu až 38°C a ich vynikajúcimi účinkami na liečbu chorôb pohybového ústrojenstva a nervových chorôb. Nielen pacienti, ale aj rekreatanti môžu využívať priamo v kúpeľnom areáli 2 termálne kúpaliská na plávanie a kúpanie, relaxačné procedúry a športové možnosti - zaujímavosťou je člnkovanie na jazierku. Nádherná okolitá príroda láka zároveň na turistické vychádzky.

Známym kúpeľným strediskom je i Thermal Park Bešeňová, ktorý sa nachádza v obci Bešeňová a je od obce Terchová vzdialený 60 km. Thermal park Bešeňová leží v Liptovskej kotline obkolesenej Chočskými vrchmi, Nízkymi a Vysokými Tatrami. Základom dnešného kúpaliska sú horúce pramene liečivých vôd (62°C) z vrtu z r. 1987 a z hĺbky 1987m sú. V bazénoch je táto voda ochladzovaná, tak aby mala relaxačný aj liečivý účinok. Pôsobí blahodárne na pohybové ústrojenstvo, urologické problémy, dýchacie ústrojenstvo aj pleť. Celkový priaznivý vplyv sa prejavuje až po opakovaných návštevách termálneho kúpaliska. Pozitívne účinky na psychiku so prejavujú takmer okamžite vďaka obsiahnutému lítiu.

8 ANALÝZY SWOT

Zmyslom analýzy SWOT je poskytnúť „vodítko“ pri tvorbe realistických plánov – t. j. naplánovanie dlhodobých zámerov a strednodobých cieľov a projektov. Analýza SWOT pozostáva z dvoch úrovní:

- identifikovanie vonkajšej úrovne, ktorá analyzuje príležitosti a ohrozenia významné pre hlavné ciele obce a ktoré nemôžu byť priamo ovplyvnené.
- a identifikovanie vnútornej úrovne analýzy – silných a slabých stránok, ktorú sú priamo ovplyvnené stratégiami a vybranými činnosťami

Takto zostavená matrica potom vytvára možnosť analyzovať a prispôbovať príležitosti a ohrozenia s identifikovanými silnými a slabými stránkami a týmto definovať ciele a priority rozvoja obce.

Strengths – silné stránky

- výhodná dopravná dostupnosť
- 100 % elektrifikácia, plynofikácia a odkanalizovanie obce
- existencia zdravotného strediska v obci
- prevádzka predškolských a školských zariadení na území obce
- prevádzka obecnej knižnice
- existencia a využívanie kultúrneho domu, amfiteátra
- prevádzka domova dôchodcov a domova sociálnych služieb pre dospelých s celoročným pobytom
- situovanie vodného zdroja na území obce
- blízkosť čerpacej stanice
- blízkosť okresného a krajského mesta Žilina
- pomerne kvalitné životné prostredie (NP MF)
- záujem obyvateľov o životné prostredie
- rozvinutý separovaný zber
- pozitívny vývoj migrácie
- pomerne mladé obyvateľstvo obce
- homogénna národnostná a náboženská štruktúra
- vhodná sektorová skladba hospodárstva
- relatívne nízka odchádzka za prácou
- vhodné prostredie pre rozvoj agroturistiky
- bohatá oblasť na kultúrne, historické a prírodné bohatstvá
- lokalizácia viacerých zariadení cestovného ruchu
- záujem občanov o samozamestnávateľsku formu zamestnania
- nízka miera nezamestnanosti

- aktívna propagácia regiónu v oblasti cestovného ruchu
- aktívne folklórne súbory
- lokalizácia Múzea Juraja Jánošíka
- tradícia usporadúvania spoločenských podujatí – aj s medzinárodnou účasťou
- hrdosť obyvateľov na vlastnú históriu
- obnovené miestne komunikácie (najmä v centre obce)
- záujem mladých rodín o nájomné bývanie a novú IBV
- potreba nových bytov stanovená na základe demografických predpokladov
- návrh nových bytov motivovaný stabilizovaním priestorov pre bytovú výstavbu

Weaknesses – slabé stránky

- slabo rozvinutá sieť peších komunikácií
- nedostatočná úroveň a kapacita statickej infraštruktúry
- nekvalitný povrch miestnych komunikácií (najmä v odľahlých osadách)
- nevhodné rozptylové podmienky emisií
- zaznamenaný trend starnutia obyvateľstva
- negatívny celkový vývoj obyvateľstva
- priemerná vzdelanostná úroveň obyvateľstva
- pomerne vysoký podiel mladých ľudí na nezamestnanosti
- absencia záujmu o celoživotné vzdelávanie
- absencia služieb v obci pre podnikateľov – poradenstvo
- nedostatočná úroveň poskytovaných služieb predovšetkým v oblasti cestovného ruchu
- rozvojové plochy funkcie bývania sú pre okamžitý rozvoj nepripravené, predovšetkým z titulu doriešenia zložitých majetkovoprávných vzťahov a z titulu nedostatočného finančného zabezpečenia

Opportunities – príležitosti

- kategorizácia Slovenska do pólov rastu
- možnosť čerpania viacerých európskych fondov
- dostatok finančných zdrojov na
- záujem občanov o vykurovanie biopalivami
- vytvoriť podmienky pre záujem mladých ľudí zotrvať v obci
- vytvoriť podmienky pre IBV
- podpora malých a stredných podnikov zo strany štátu
- záujem investorov o riešenie lokality

- podpora rekvalifikácie a celoživotného vzdelávania zo strany obce
- dostupnosť trhom požadovaného vzdelania
- komplexná ponuka aktivít cestovného ruchu
- zjednodušená a stabilná legislatíva v oblasti podnikania
- výstavba nájomných bytov

Threats - ohrozenia

- administratívne bariéry pri čerpaní EÚ fondov
- nedostatok finančných prostriedkov na financovanie zámerov
- strata záujmu obyvateľov o životné prostredie
- návrat prípadne zotrvanie pri vykurovaní fosílnymi palivami
- nízka disciplína občanov pri nakladaní s odpadmi
- globálne klimatické zmeny
- odliv mladých ľudí z obce
- naplnenie pesimistického vývoja počtu obyvateľov
- nezáujem obyvateľov o zvyšovanie vzdelania
- narastanie nákladov na zabezpečenie sociálnej starostlivosti o starých a sociálne odkázaných ľudí
- administratívne bariéry začatia podnikania
- odchod väčších zamestnávateľov z okolia (KIA)
- nezáujem štátu o podporu malého a stredného podnikania
- náročná a stále sa meniaci legislatíva v oblasti podnikania
- nezáujem obce o podporu organizovania kultúrno – spoločenských podujatí
- nezáujem obyvateľov o miestne tradície a históriu
- orientácia len na zimný cestovný ruch

9 VÍZIA A STRATÉGIA ROZVOJA OBCE

9.1 VÍZIA OBCE

Vízia je rámcová predstava o meste v horizonte 10 – 15 rokov. Vo vízii sa odzrkadľujú záujmy a predstavy občanov, záujmových skupín, združení, hospodárskych subjektov a inštitúcií pôsobiacich na území obce. Vízia predstavuje najvyšší zámer, ku ktorému smerujú definované strategické ciele, plány a všeobecne všetko úsilie, ktoré v rámci realizácie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja bude vyvinuté.

Vízia by mala byť stručná, zrozumiteľná všetkým a najmä by mala spájať ľudí spoločným cieľom a smerovaním rozvoja obce.

Terchová – krajina pod majestátnym Mníchom, opradená mnohými tajomnými legendami a mýtmi bude v roku 2027 obcou s kvalitnou a komplexnou ponukou cestovného ruchu, s kvalitným životným prostredím, s komplexnou technickou a sociálnou infraštruktúrou, kde budú žiť šťastní, kultúrni a tolerantní Terchovčania. Budú mať dostatok pracovných príležitostí, možností kvalitného vzdelania, kultúrneho a športového využitia.

Terchová bude súčasťou rozvinutej informačnej spoločnosti s aktívnym podielom na vytváraní a využívaní jej pozitívnych efektov.

9.2 STRATÉGIA OBCE

Strategickým zámerom obce je prostredníctvom PHSR zaviesť také systémové prepojenia, ktoré umožnia zrýchlenie vlastnej dynamiky rozvoja obce a následne aj regiónu.

Predkladaný dokument na základe systematickej analýzy ponúka možnosti rozvoja obce zohľadňujúc tak historický vývoj ako aj súčasnú východiskovú situáciu.

Uvádzaný rámec bude orientačným bodom nielen pre tvorbu konkrétnych projektov rozvoja obce ale aj pre posudzovanie projektov, ktoré sa budú uchádzať o podporu realizácie zo strany obce.

Predkladané dlhodobé rozvojové zámery a plány obce vychádzajú zo súčasnej situácie v obci, sú založené na prirodzených a všeobecne platných princípoch, takže sú apolitické. Z toho dôvodu sú prijateľné a akceptovateľné aj pre ostatné, nasledujúce vedenia obce.

Len naplnením dlhodobých stratégií, cieľov a opatrení sa podarí dosiahnuť naplnenie stanovenej vízie.

Hlavné dlhodobé zámery obce, z ktorých sa odvodzujú čiastkové ciele sú:

- Riešenie súčasných a predpokladaných problémov obce so zreteľom na dlhodobý rozvoj
- Trvalo udržateľný a komplexný rozvoj obce
- Zvýšenie atraktívnosti obce

Riešenie súčasných a predpokladaných problémov obce so zreteľom na dlhodobý rozvoj

Spracované analýzy v predchádzajúcich kapitolách vyšpecifikovali problémové oblasti, ktoré musí obec riešiť. V rámci prekladaných riešení sa kladie dôraz na riešenia, ktoré akcentujú dlhší časový horizont.

Trvalo udržateľný a komplexný rozvoj obce

Rozvoj obce musí byť trvalý a trvalo udržateľný. Toto je proces zabezpečovania neustále sa zvyšujúcich nárokov občanov na kvalitu života. Rozvoj obce je teda reakciou na požiadavky občanov. Je evidentné, že tieto požiadavky zasahujú všetky oblasti života a sú tak z hľadiska obce komplexné.

Ak teda hovoríme o rozvoji obce, je to v podstate nikdy nekončiaci proces plnenia rozvojových zámerov.

Zvyšenie atraktívnosti obce

Obec je organický celok produkujúci služby a statky pre obyvateľov. Z tohto hľadiska je kvalita týchto činností porovnávaná s inými obcami. Občan pri rozhodovaní, kde bude žiť, pracovať a odvádzať dane, sa rozhoduje aj na základe kvality služieb, ktoré obec poskytuje. Obec sa tak z objektívnych dôvodov dostáva do konkurenčného boja o získanie obyvateľov. Rovnaká je tiež aj motivácia investorov a podnikateľských subjektov. Terchová sa preto zo spomínaných dôvodov dlhodobo cielene usilovať o neustále zvyšovanie svojej atraktívnosti.

OBLASŤ 1	INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE				
CIEĽ 1.1	VYBUDOVANIE KVALITNEJ A KOMPLEXNEJ INFRAŠTRUKTÚRY S OHĽADOM NA UDRŽIAVANIE KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA				
Priorita 1.1.1	Rozvoj dopravnej infraštruktúry v obci				
Opatrenie 1.1.1.1	Rekonštrukcia miestnych komunikácií	realizátor	2008 - 2017	49 mil. Sk	fondy EÚ, úver
Priorita 1.1.2	Rozvoj technickej infraštruktúry v obci				
Opatrenie 1.1.2.1	Vybudovanie vodovodu Balátovia v doline Struháreň	Realizátor/SeVaK	2008 - 2017	36 mil. Sk	fondy EÚ, Envirofond, úver
Opatrenie 1.1.2.2	Výstavba haly pre separovaný zber odpadov v obci	realizátor	2008 – 2017	1,5 mil. Sk	Envirofond, fondy EÚ, úver
Priorita 1.1.3	Rozvoj občianskej infraštruktúry				
Opatrenie 1.1.3.1	Rekonštrukcia a modernizácia obecného úradu	realizátor	2008 - 2017	20 mil. Sk	úver
Opatrenie 1.1.3.2	Dom CR a kultúrnych tradícií – nadstavba a prestavba	realizátor	2008 - 2017	23 mil. Sk	fondy EÚ, úver
Opatrenie 1.1.3.3	Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice – projektová dokumentácia	realizátor	2008 - 2017	0,5 mil. Sk	úver
Opatrenie 1.1.3.4	Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice - realizácia	realizátor	2008 - 2017	10 mil. Sk	úver
Opatrenie 1.1.3.5	Rekonštrukcia amfiteátra a rozšírenie jeho kapacít – projektová dokumentácia	realizátor	2008 - 2017	1 mil. Sk	fondy EÚ, úver

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Terchová

Opatrenie 1.1.3.6	Rekonštrukcia amfiteátra a rozšírenie jeho kapacít – realizácia	realizátor	2008 - 2017	50 mil. Sk	fondy EÚ, úver
Priorita 1.1.4	Rozvoj školskej a sociálnej infraštruktúry				
Opatrenie 1.1.4.1	Rekonštrukcia a modernizácia budov ZŠ Terchová – Ústredie	realizátor	2008 – 2017	5 mil. Sk	fondy EÚ, granty MŠ SR, úver
Opatrenie 1.1.4.2	Rekonštrukcia a modernizácia budov ZŠ Terchová – Struháreň			5,9 mil. Sk	
Opatrenie 1.1.4.3	Rekonštrukcia a modernizácia budovy materskej školy	realizátor	2008 - 2017	10 mil. Sk	fondy EÚ, úver
Opatrenie 1.1.4.4	Rekonštrukcia, modernizácia a rozšírenie kapacity domova sociálnych služieb	realizátor	2008 - 2017	5 mil. Sk	fondy EÚ, úver
Opatrenie 1.1.4.5	Vybudovanie 36 bytov v nájomných bytových domov	realizátor	2008 - 2017	54 mil. Sk	ŠFRB, MVRRSR, vlastné zdroje
Priorita 1.1.5	Rozšírenie informačného systému obce				
Opatrenie 1.1.5.1	Rozšírenie hmotného vybavenia informačného systému obce (tabule, informačné kiosky a pod)	realizátor	priebežne	2 mil. Sk	fondy EÚ, úver
Opatrenie 1.1.5.2	Rozšírenie nehmotného vybavenia informačného systému obce – internetizácia obce	realizátor	priebežne	6 mil. Sk	fondy EÚ, úver
CIEĽ 1.2	VYPRACOVANÍM KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV DOSIAHNUŤ KONTINUÁLNY A STÁLY ROZVOJ OBCE A RAST JEJ ATRAKTÍVNOSTI				

Priorita 1.2.1	Spracovanie a aktualizácie koncepcných dokumentov				
Opatrenie 1.2.1.1	Aktualizácia územného plánu obce	realizátor	2008 - 2017	1 mil. Sk	úver
Opatrenie 1.2.1.2	Vypracovanie štúdie využitia centra obce	realizátor	2008 - 2017	1 mil. Sk	granty nadácií, ministerstiev, úver, fondy EÚ
Opatrenie 1.2.1.3	Zabezpečiť aktualizáciu strategickje časti PHSR	iniciátor	2017 -	100 tis. Sk	X
CIEĽ 1.3	STAROSTLIVOSŤOU O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE ZVÝŠIŤ AJ KVALITU ŽIVOTA OBYVATEĽOV OBCE				
Priorita 1.3.1	Zvyšovať environmentálne povedomie občanov				
Opatrenie 1.3.1.1	Zvýšiť disciplínu občanov pri nakladaní s odpadmi	realizátor	priebežne	1 mil. Sk	X
Opatrenie 1.3.1.2	Environmentálne vyučovanie na školách	iniciátor	priebežne	X	X
OBLASŤ 2	OBYVATEĽSTVO				
CIEĽ 2.1	ROZVOJ ĽUDSKÝCH ZDROJOV ZA ÚČELOM ZVÝŠENIA KVALITY ŽIVOTA				
Priorita 2.1.1	Posilnenie záujmu občanov o dianie v obci				
Opatrenie 2.1.1.1	Vydávanie publikácií o dianí v obci (v spolupráci s cezhraničným partnerom)	realizátor	priebežne	2 mil. Sk	fondy EÚ, úver
Opatrenie 2.1.1.2	Pravidelné vydávanie kalendária obecných podujatí (v	realizátor	priebežne	2 mil. Sk	fondy EÚ, úver

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Terchová

	spolupráci s cezhraničným partnerom)				
Opatrenie 2.1.1.3	Podpora folklórnych súborov	realizátor	priebežne	1 mil. Sk	X
Priorita 2.1.2	Zlepšenie kvality a ponuky služieb pre obyvateľov				
Opatrenie 2.1.2.1	Podpora voľnočasových aktivít mladých ľudí	realizátor	priebežne	1 mil. Sk	fondy EÚ, úver
Opatrenie 2.1.2.2	Podpora tvorivých aktivít rozvíjajúcich tradičné remeslá a zvyky	realizátor	priebežne	1 mil. Sk	fondy EÚ, úver
OBLASŤ 3	EKONOMICKÝ ROZVOJ OBCE				
CIEĽ 3.1	ZVYŠOVANIE KONKURENCIESCHOPNOSTI OBCE S DÔRAZOM NA ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU				
Priorita 3.1.1	Koordinácia rozvoja cestovného ruchu				
Opatrenie 3.1.1.1	Spracovanie štúdie komplexnej ponuky cestovného ruchu v obci Terchová	realizátor	2008 - 2017	0,5 mil. Sk	fondy EÚ, úver
Priorita 3.1.2	Realizácia efektívneho marketingu a propagácie regiónu				
Opatrenie 3.1.2.1	Realizácia pravidelného prieskumu trhu – počet návštevníkov, účel návštevy, doba zotrvania a pod.	iniciátor	priebežne	X	X
Opatrenie 3.1.2.2	Tvorba komplexných balíkov služieb zariadení CR –	iniciátor	priebežne	X	fondy EÚ, úver

	celoročné využitie				
Priorita 3.1.3	Budovanie a rozvoj infraštruktúry CR				
Opatrenie 3.1.3.1	Podpora rozvoja zaujímavých doplnkových služieb v obci	iniciátor	Priebežne	X	fondy EÚ, úver
Opatrenie 3.1.3.1	Vytvorenie novej zaujímavej atraktivity prítahujúcej návštevníkov obce – vyhladkový historický vláčik	realizátor	2008- 2017	10 mil. Sk	fondy EÚ, úver
Opatrenie 3.1.3.2	Dobudovanie relaxačno-informačného centra	iniciátor	2008 - 2017	X	fondy EÚ, úver
Opatrenie 3.1.3.3	Využitie geotermálnej energie	iniciátor	2008 - 2017	170 mil. Sk	fondy EÚ, úver
Opatrenie 3.1.3.4	Rekonštrukcia, modernizácia a výstavba športových areálov	realizátor	2008 - 2017	25 mil. Sk	fondy EÚ, úver
Priorita 3.1.4	Zvyšovanie ponuky a kvality služieb CR				
Opatrenie 3.1.4.1	Realizácia školení pre miestnych aktérov cestovného ruchu – zvyšovanie vzdelanosti v oblasti cudzích jazykov, interkultúrnej komunikácií	realizátor	priebežne	3 mil. Sk	fondy EÚ, úver

10 STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Terchová je vypracovaný na základe nasledovných strategických dokumentov na nadregionálnej a národnej úrovni:

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ŽSK
- Analýzy a koncepcie rozvoja cestovného ruchu ŽSK
- Národný strategicky referenčný rámec
- Operačné programy
- Národný strategický plán rozvoja vidieka
- Koncepcia rozvoja vidieka
- Strategické usmernenia Spoločenstva
- Národný rozvojový plán
- Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska do roku 2010
- Stratégia konkurencieschopnosti Slovenskej republiky do roku 2010
- Národný environmentálny akčný plán
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky
- Agenda 21
- Stratégia informatizácie
- Národný plán zamestnanosti
- Lisabonská stratégia pre Slovensko
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013
- Koncepcia rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky

Vypracovanie predkladaného plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja vyplýva zo zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z organov štátnej správy na obce a vyššie územné celky a zo zákona NR SR č. 351/2004 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, kde je vymedzený obsah PHSR.

Navyše k tomu boli pri spracovaní dokumentu dodržané a rešpektované aj zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky, a tiež aj princípy regionálnej politiky Európskej únie podľa nariadení Rady (ES) č. 1083/2004, ktorým sa ustanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom sociálnom fonde a Kohéznom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1260/1999.

11 ZÁVER

PHSR obce Terchová je strednodobý programovací dokument s časovým horizontom 10 rokov. Dokument bol spracovaný ako podporný dokument pre stanovenie prioritných rozvojových oblastí, strategických cieľov a aktivít rozvoja obce. Z hľadiska štruktúry je dokument rozdelený na tri základné časti:

- v prvej – analytickej – časti sa venujeme podrobnej analýze súčasného, reálneho stavu obce,
- v druhej časti sme na základe analýzy vypracovali sústavu silných a slabých stránok obce a tiež aj príležitostí a ohrození pre obec v členení na štyri základné oblasti záujmu,
- v tretej, poslednej časti sme vychádzajúc z analýz SWOT vypracovali víziu obce a stanovili základné stratégie a priority na dosiahnutie tejto vízie v horizonte 10 rokov.

Schválený PHSR obce Terchová je otvoreným dokumentom, ktorý sa môže dopĺňať o nové priority a aktivity, prípadne niektoré priority a aktivity sa môžu rušiť.